Authorized by — Lizenz — Izdošanas atļauja: ICD-OMBG :: Atbildīgais redaktors — Editor in-Chief: Kārlis Rabācs, vietnieks: Aleksandrs Liepa, redakcijas sekretārs: Maksis Čullītis; redaktori: Andrējs Rudzis (Minchenē), Harijs Mindenbergs (Eslingenā), Arnolds Šmits (sports), Zigurds Bārda (techniskais iekārtojums)

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 29 (36)

Otrdien, 1947. g. 22. aprīlī

Iznāk otrdienās un piektdienās :: Izdevējs: Bavārijas apgabala latviešu komitejas uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa:: Redakcija: Günzburg/D. Bürgerm ter - Landmann - Pl. 7, t 92 :: Printed by Schwäb. Volksblatt, Günzburg/Don., Bürgerm. - Landmann-Pl. 7:: Metiens - Circulation: 1000

Ārlietu ministri nevar vienoties par Austrijas DP

PAREDZ, KA KONFERENCE BEIGSIES PĒC NEDĒĻAS

Ārlietu ministru padome Maskavā, nepanākusi vienošanos Vācijas jautājumos, ķērusies pie Austrijas miera līguma apspriešanas. Apspriežu sākums bija sekmīgs, jo pirmajā dienā pieņemti 11 no pirmās daļas 15 vispārīgas dabas punktiem. Otrā apspriežu dienā, 17. aprīlī, pēc AP ziņām tomēr ārlietu ministriem neizdevās izkļūt no sarunu strupceļa, kad ASV, Lielbritanijas un Francijas ārlietu ministri atteicās piekrist padomju prasībai, ka visi DP no Austrijas izraidāmi sešu mēnešu laikā pēc miera līguma spēkā stāšanās.

ASV ārlietu ministrs Maršals pieprasīja, lai šo pusmiljonu vai pat vairāk cilvēku likteni izšķir saskaņā ar UN pilnsapulces rezolūciju DP un bēgļu jautājumā, ko pieņēma pagājušā rudenī ar divu trešdaļu balsu vairākumu pret padomju iebildumiem.

Vienošanās nav panākta arī nevienā citā jautājumā, kaut gan konferenci ļoti steidzina, lai varētu to nākošā nedēļā nobeigt. No Londonas ziņo, ka Anglijas delegācija gatavojas atstāt Maskavu otrdien 27. aprīlī. Sestdien pirmo reiz šīs konferences laikā notikušas pat divas sēdes vienā dienā. Pēc BBC informācijas, Maršals šais sēdēs pateicis, ka Padomju Savienības prasības esot tik dīvainas, ka rodoties bažas, vai Austrijai nedraud padomju vasaļvalsts liktenis.

Vienošanās, starp citu, nav panākta arī par Dienvidslavijas territoriālām un reparāciju prasībām Austrijai. Ar tām ārlietu ministru padomi iepazīstinājusi dienvidslavu delegācija, kuras vadītājs bijis arī audiencē pie Staļina.

BBC ziņo arī, ka Maskavā turpinājas sarunas par Anglijas un Padomju Savienības līgumu. Angļu radiofona komentātors tomēr izteicās, ka padomju prasības esot formulētas tādā veidā, ka vienīgi krieviem būtu tiesības kaut ko prasīt, kurpretim angļu pienākums būtu dot. Anglija vēloties, lai jaunais līgums radītu drošību pret atkārtotu Vācijas ekspansiju, kā tas panākts ar Anglijas, Francijas paktu. Anglija vēloties labu un skaidru līgumu ar Padomju Savienību, kas būtu sarakstīts bez „āķiem".

NYHT, BBC

Baltijas valstu jautājums Anglijas parlamentā

Baltijas padome (The Baltic Council) Londonā saņēmusi izvilkumu par debatēm Anglijas parlamentā š. g. 24. martā, kurās parlamenta loceklis prof. Savarijs interesējies, ko Anglijas ārlietu ministrija atbildējusi lietuviešiem uz viņu telegrammu, kas ministrijai nodota Lietuvas neatkarības dienā un kur minēts, ka Lietuva vēl arvien ir okupēta un tās iedzīvotājiem nav nodrošinātas tās brīvības, kuru vārdā šis karš izkarots. Prof. Savarijs arī jautājis, vai ir pielietoti visi līdzekļi, lai Lietuva varētu atgūt savu neatkarību. Uz to Maknīls atbildējis, ka lietuviešu telegramma piesūtīta rezolūcijas veidā un ārlietu ministrija uz rezolūcijām parasti neatbildot. Tālāk prof. Savarijs jautājis, vai britu valdība domājot Maskavā akceptēt Molotova - Ribentropa slepeno līgumu, pēc kura anektētas Baltijas valstis un vai tāda rīcība būtu savienojama ar britu godu. Neatbildot uz teikuma pēdējo daļu, Maknīls paskaidrojis, ka neesot iemesla domāt, ka šo jautājumu apspriest varētu ierosināt Maskavas konferencē. Tad sērs Habons jautājis, ko Anglijas valdība ir darījusi, lai nodrošinātu brīvību Baltijas valstīm, kurām Anglija tik daudz palīdzējusi pēc pirmā pasaules kara. Viceadmirālis Tailors vēlējies zināt, vai valdība samierinājusies ar Baltijas valstu tagadējo stāvokli, bet Irls Vintertons piebildis, ka, ja valdība uz šiem jautājumiem nevēlētos atbildēt vai vispār negribētu šos jautājumus pārrunāt, tad tas aizkartu Anglijas godu. Uz to Maknīls valdības vārdā paskaidrojis, ka Anglijas valdība uz šiem jautājumiem parlamentā jau agrāk devusi atbildi.

Londonas avīze, atreferēdama šīs debates, secina, ka no tām redzams, ka Baltijas valstu liktenis nav vienaldzīgs arī britu nācijai.

Vai ASV atbalstīs Eiropas Savienotās Valstis?

KO RUNĀJIS MARŠALS UN STAĻINS

Amerikāņu presē pēdējās dienās redzamāku vietu izpelnījies jauns Eiropas politikas jautājums — priekšlikumi par Eiropas valstu apvienības veicināšanu un atbalstīšanu. Kā zināms, ASV kongresā iesniegts priekšlikums pieņemt rezolūciju, ka ārlietu ministrijai šāda politika būtu jāveicina.

Šķiet, ka jaunie priekšlikumi cieši saistīti ar notikumu attīstību Maskavas konferencē, kuras vērtējumi pagājušā nedēļā kļuvuši arvien pesimistiskāki.

Par Maršala sarunu ar Staļinu pagaidām noteiktu ziņu vēl nav. Oficiālās aprindas uzsver, ka sarunai bijis privāts raksturs. Arī valstsvīriem dažreiz esot jāļauj sarunāties privāti, neizpaužot, ko tie runājuši. Amerikāņu preses centrā Maskavas viesnīcas 430 istabā pie durvīm bijis pielikts rakstīts paziņojums: „1. Ārlietu ministrs Maršals pieprasīja sarunu ar rakstu, ko nodeva parastā diplomātiskā ceļā; 2. piekrišanas rakstu saņēma drīz un vakar ministram telefoniski paziņoja, ka sarunas laiks Kremlī noteikts pl. 22; 3. ārlietu ministrs Maršals devās turp pl. 22; 4. saruna ilga pusotras stundas; 5. viņu pavadīja ASV vēstnieks ģen. Bedels Smits un tulks un speciālais asistents Bolens; 6. kopā ar Staļinu bija ārlietu ministrs Molotovs, tulks Pavlovs un vēstnieks ASV Novikovs. Nekā vairāk nevaram ziņot ja to nedarīs pats ārlietu ministrs Maršals".

Neraugoties uz šo strupo paziņojumu, kā ziņo „New York Herald Tribune", Maskavas diplomātu aprindās sākusies liela minēšana, kas varētu būt runāts. Tematu esot bijis daudz, bet pusotru stundu sarunā 45 minūtes aizņēmusi tulkošana, tātad katram valstsvīram nav bijis vairāk kā 20 minūtes laika izteikt savus uzskatus. Vispār diplomāti domājot, ka sarunas laiks bijis labi izraudzīts, jo tā notikusi taisni pēc tam, kad noslēdzies pirmais posms Vācijas jautājuma apspriešanā. Tā notikusi arī pēc pirmās konferences sesijas, kurā Maršals sācis runāt asāku valodu. Viņš pateicis Molotovam, ka svarīgākais grūtību iemesls esot padomju pastāvēšana uz savām reparāciju prasībām. Tāpat viņš pateicis, ka izredzes noslēgt četru valstu paktu visai miglainas. Tā bijusi „karsta sēde" un Maršals pēc tās bijis gatavs sastapties ar Staļinu.

Pēc Štutgartes rādiofona informācijas, INS tomēr sakās zinām Maršala un Staļina sarunas saturu. Maršals pēc šīs informācijas esot uzsvēris, ka gadījumā, ja nevarēšot vienoties par paktu Vācijas demilitārizācijai, varētu notikt Vācijas sadalīšana. Ja izpildītu Padomju Savienības prasības, tad iznāktu, ka ASV nodokļu maksātājiem būtu jāsedz krievu joslas okupācijas izdevumi. Bet ASV gribot novērst Vācijas dalīšanu. Ja tas tomēr neizdotos, tad ASV apvienošot savu joslu ar angļu un franču joslām. DENA ziņo, ka Staļins atteicies atsaukt padomju iebildumus pret 4 valstu paktu.

Iespaidīgais „Washington Post" raksta, ka Maskavas konferences neveiksmes gadījumā amerikāņi nedrīkst pamest Eiropu šaubās par savu politiku. Pašlaik pastāvot vislabākie priekšnoteikumi rietumu sadarbībai. Franči būtu ar mieru pievienoties amerikāņu un angļu okupācijas joslu sadarbībai kaut vai rīt, ja tiem nāktu pretim Rūras ogļu jautājumā. Un Rūras jautājums patiešām esot tik svarīgs visai Eiropai, ka tās internacionālizēšana redzami parādītu visas Eiropas vienotību. Visu politiku jaunākais manifests esot federācija — vienīgais ceļš, lai pasargātu Eiropu no chaosa un komūnisma. Eiropas valstīs pašlaik esot federācijai labvēlīgs noskaņojums, ko izraisījuši ne vien politisko, bet arī saimniecisko grūtību radīti apsvērumi Francijā, Anglijā un citur.

Līdz šim lielākais šķērslis bijušas bailes no krievu iebildumiem. Šīs bailes varētu ātri pārvarēt, ja Amerika nekavējoties paziņotu, ka atbalstīs un financēs federāciju.

Trumena doktrina un Maršala atgriešanās no Maskavas apliecinās vienu un to pašu — ka amerikāņi ir par brīvību. Bet, saka laikraksts, būtu neloģiski atbalstīt brīvas valstis tikai tad, kad to neatkarība jau apdraudēta. Šādi draudi jānovērš iepriekš.

„Washington Post" atbalsta senātora Fulbraita un kongresa deputāta Bogsa priekšlikumu ar kongresa rezolūciju noteikt atbalstu „Eiropas Savienoto Valstu radīšanai Apvienoto Nāciju ietvaros". Rezolūcijas pieņemšana kongresā, pēc laikraksta domām, ļoti iespaidotu Eiropas politiku. Prezidents Trumens jau pagājušā gadā izteicies, ka apsveiktu Eiropas apvienošanos, bet Maršals Maskavā pateicis: „Mēs nevēlamies radīt Eiropu, kas būtu saskaldīta pati par sevi." Tagad Maskavas konferences neveiksmes varētu izraisīt Eiropā bailes tikt samaltai starp Krieviju un ASV.

„New York Herald Tribune" speciālkorespondents Eiropas izdevumam Slokombs teicis runu Parīzes amerikāņu klubā, iestādamies par „visu to Eiropas valstu apvienošanos, kas vēl paglābjamas demokratijai ASV, Anglijas un Francijas vadībā." Tas esot labākais ceļš novērst „pieaugošos komūnisma draudus". Slokombs ieteicis politisku federāciju, ko pastiprinātu saimnieciska sadarbība. Plāna reālizēšanu varētu financēt Starptautiskā pasaules banka. Priekšnoteikums bez tam vēl esot Francijas prasību atzīšana par Rūras internacionālizēšanu. Francijai esot taisnība, ka Rūras apgabals ir Eiropas miera atslēga.

Atzīmējams šai sakarībā vēl Francijas komūnistu partijas politiskā biroja komunikē, kurā teikts, ka ASV „reakcionāri" atklāti atbalstot ģenerāli Degolu un ar to „apdraudot Francijas neatkarību". Lai šādu rīcību novērstu, komūnisti aicina „Francijas nodrošināšanai" apvienoties visiem sociālistiem un republikāņiem vienotā frontē.

DENA, NYHT

Pirmās DP grupas ieradušās Londonā

UNRRAs ĢENERĀLDIREKTORS APCEĻO EIROPU

UNRRAs ģenerāldirektors ģenerālis Rukss, apceļojot Eiropas zemes, kas saņēmušas UNRRAs palīdzību, no Belgrades lidmašīnā ieradās Vīnē, kur viņam bija saruna ar Austrijas ministru prezidentu Figlu. Belgradē ģenerāli Ruksu savā privātajā vasarnīcā pieņēma maršals Tito un, kā ziņo AP, sirsnīgi pateicās par UNRRAs palīdzību, „nostādot Dienvidslaviju atkal uz kājām". Ģenerāļa Ruksa tālākais brauciens ved uz Čechoslovakiju, Poliju un Baltkrieviju. IRO darbības jautājums pa to laiku vēl nevirzās uz priekšu un UN ģenerālsekretārs Lī, kā ziņo Reuters, apsver, kas būtu darāms, lai piedabūtu vēl trīs trūkstošās valstis parakstīt IRO statūtu.

Anglijas ārlietu ministrijas pārstāvis Londonā paskaidrojis, ka pēc Anglijas domām UNRRA un tai pievienotās organizācijas apzināti vai neapzināti atbalstot žīdu transita satiksmi caur Italiju tālākceļā uz Palestīnu. Angļu valdība šinī jautājumā vēl griezīšoties pie UNRRAs oficiāli. Ievērojot nāves sodu izpildīšanu vairākiem jau agrāk notiesātiem žīdu terroristiem Palestīnā, ap 2000 žīdu DP Minchenē ceturtdien sarīkoja protesta sapulci, kas nobeidzās ar demonstrācijas gājienu pa pilsētu. Gājiena laikā un it īpaši pie Anglijas konsulāta demonstranti izkliedza dažādus pret angļiem un ārlietu ministru Bevinu vērstus lozungus, kā: „Nost ar britu bendēm Palestīnā!", „Kauns Bevinam!", „Lai dzīvo Trumens, lai dzīvo Amerika!". Žīdu delegācija konsulātā iesniedza rakstītu paskaidrojumu. Nekādas sadursmes vai nemieri nenotika.

BBC ziņo, ka Londonā ieradušās pirmās DP grupas no Vācijas angļu joslas, lai sāktu darbu Anglijas rūpniecībā. Londonā oficiāli paziņots, ka visiem dienvidslaviem, kas atrodas ārpus savas valsts territorijas, jāatgriežas dzimtenē, neatkarīgi no tā, vai tie būtu kaŗa gūstekņi, piespiedu darba strādnieki Vācijā, kaŗojuši Vācijas pusē vai citādi atstājuši savu dzimteni. Apsolīts pret viņiem nekādas represijas nevērst.

ASV ārlietu ministra vietnieks Ečesons, ziņo Reuters, paskaidrojis, ka pēc 21. aprīļa gan vairs neuzņemšot amerikāņu joslas DP nometnēs nevienu ieceļotāju, galvenokārt žīdu ieceļotājus no Polijas, bet tas nenozīmējot, ka šīm personām liegšot iebraukšanu amerikāņu joslā. Pēc minētā datuma tās tikai nevarēšot vairs uzņemt nometnēs un tām būšot pašām jārūpējas par sevi. Amerikāņu nometnēs patlaban esot 380.000, bet ārpus tām 166.000 DP.

Francijas darba ministrs izteicies, un ik dienu pāri robežai nākot jauni. ka vācu kaŗa gūstekņiem būšot jāpaliek Francijā arī vēl nākošo gadu. Līdz gada beigām varbūt varētu atlaist pusi, ap 320.000, bet pārējos tikai 1948. g. Tomēr arī tādā gadījumā Francijai nepieciešami ap 135.000 strādnieku, kuŗus tā domājot sagādāt no Italijas, no Vācijas DP vidus, kā arī, propagandējot vācu gūstekņu brīvprātīgu palikšanu uz darbu Francijā.

„New York Herald Tribune" ziņo, ka bērni Vācijas DP nometnēs saņemšot īpašas veltes no fonda, ko amerikāņi ziedojuši UNRRAi, kopā ap 1500 dolaru vērtībā. Par šo naudu UNRRAs Dānijas misija jau iegādājusies šokolādi un citus produktus, ko pieticīgi sadalīs starp 140.000 UNRRAs aprūpē esošajiem bērniem.

DENA, BBC. NYHT

YMCA rīkos vasaras nometnes

Memingenas nometnē pagājušā nedēļā notika amerikāņu joslas YMCAs nodaļu pārstāvju sanāksme, kurā bija ieradušies vairāk nekā 30 dalībnieku, kas pārstāvēja tikpat lielu YMCAs nodaļu skaitu. Sanāksmē piedalījās arī Baltijas sieviešu apvienības pārstāves. Darba kārtībā bija sadarbības jautājums ar igauņu un lietuvju nacionālām YMCAs nodaļām, darbības noteikumi YMCAs centrālai vadībai, sadarbība ar Sporta padomi uc. Sanāksmes dalībnieki piedalījās arī nometnes rīkotā izstādes atklāšanā.

Viens no tuvākiem YMCAs nodomiem ir vasaras nometņu sarīkošana. Nometnes ilgs 2 nedēļas un paredzētas laikā no 12. maija līdz 30. augustam, atsevišķi zēniem un meitenēm. Tuvākā laikā izraudzīs nometnēm piemērotas vietas un nometņu vadītājiem rīkos speciālas apmācības. Nometņotājiem pārtiku dos armija un iespējamību robežās arī YMCA. Jaunatnes audzināšanai sarīkos kino izrādes. No Starptautiskās YMCAS saņemti dažādi sporta piederumi un sporta tērpi, kas veicinās sporta nodarbības. Izredzes piedalīties arī Vispasaules YMCAs konferencēs, kas notiks Oslo un rudenī Edinburgā.

R.

Vajadzīgi strādnieki

USFET Frankfurtē ar vietējo DP nometņu komiteju starpniecību no Hanavas un apkārtnes pieprasījis steidzami sakomplektēt darbiem 1000 strādniekus. Lai pasteidzinātu no nometnēm visu nestrādājošo vīriešu iesaistīšanu darbā, Hanavā dots rīkojums pārcelt skolas, birojus un darbnīcas no apdzīvošanai izmantojamām telpām uz šim nolūkam uzstādītām barakām, bet agrākajās skolās uc telpās novietot no citām nometnēm pārceltos strādniekus. Bez tam strādniekiem vajadzīgās telpas sagādās arī tā, ka pārcels uz citām nometnēm personas, kas nestrādā.

Bevins pārņem atbildību par angļu joslu Vācijā

Anglijas ministru prezidents Etlijs atbildību par angļu joslu Vācijā nodevis ārlietu ministram Bevinam. Anglijas valdībā notikuši pārkārtojumi, ievērojot Indijas un Burmas ministra, 76 gadu vecā lorda Laurensa aiziešanu. Līdzšinējais Vācijas lietu ministrs Haidns kļūst par pensiju ministru. Okupācijas joslu kontrole Vācijā un Austrijā tagad nodota ne vairs kaŗa, bet ārlietu ministrijai. Vēl tomēr nerimstas balsis par iespējamu cita posteņa piešķiršanu Bevinam. Izteikta prasība nodot viņam visu Anglijas saimniecības spēku mobilizāciju. Bevinam pašam tomēr tuvākas esot ārlietas. Domā, ka Bevins labprāt vēlējies pārņemt arī Vācijas lietu vadību, jo tās cieši saistītas ar viņa nepārtrauktajām sarunām ar pārējām lielvalstīm.

NYHT

Helgolande uzspridzināta

18. aprīlī, tieši pl. 13 virs uzspridzināšanai nolemtā izbijušā vācu jūras cietokšņa Helgolandes atplaiksnījās vesels zibeņu mudžeklis, un visa sala likās paceļamies no jūras, sprāgstot 4610 tonnām dažādu spridzekļu. Helgolandes cietoksnis reizē ar to bija beidzis pastāvēt.

Jau iepriekšējā dienā visu pilsētu iedzīvotāji starp Brēmeni un Vilhelmshāfeni bija brīdināti nākošā dienā starp pl. 12 un 14 turēt visus logus atvērtus, kaut Brēmene atrodas 200 km no Helgolandes. Bet brēmenieši atcerējās, ka arī 1945. g. aprīlī, kad 800 angļu bumbveži bombardēja salu, sprādzieni bija Brēmenē dzirdami. No Kukshāvenas 18. aprīļa rītā ceļā devās četri kuģi: divi angļu iznīcinātāji, viens mīnu meklētājs un viens vācu kuģis. Notikuma aculiecinieku vidū bija ne vien lietpratēji un angļu un amerikāņu flotes virsnieki, bet arī 80 dažādu valstu preses pārstāvji. Izcilākie viesi, viņu vidū angļu joslas virspavēlnieks sērs Šolto Duglass, atradās uz iznīcinātāja „Dunkirk", bet 23 vācu preses pārstāvji uz vācu kuģa.

Spridzināšanu izdarīja komandleitnants Mildreds no kuģa „Lasso", nospiežot vienu vienīgu pogu. Ja tā nebūtu iedarbojusies, spridzināšanu atkārtotu pa radio no iznīcinātāja „Bleasdale", bet, ja arī tad ierīce neiedarbotos, tad pēc stundas salā eksplodētu bumba ar laika degli. 30 vietās angļu joslā uztverts eksplozijas radītais gaisa satricinājums, Getingenā tikai 17 minūtes pēc sprādziena. Seismografi Jitlandē un Dānijas pierobežā 5 minūtes pēc eksplozijas reģistrēja apakšzemes grūdienu.

NZ

Turcijas bažas

Paredzams, ka šodien, t. i., 22. aprīlī, ASV kongress lems par Trumena ierosināto kreditu piešķiršanu Grieķijai un Turcijai. Grieķijas ostās pirmo reiz kopš ilgāka laika viesojas lielāka ASV flotes vienība: 3 kreiseŗi, lidmašīnu bazes kuģis, četri iznīcinātāji un 3 palīgkuģi.

UP speciālkorespondents Istanbulā ziņo, ka Turcija gaida nobalsošanu kongresā ar zināmām bažām. Lai gan paredzams, ka Trumena priekšlikumu pieņems ar lielu balsu vairākumu, turku valstsvīri izsacījušies, ka priekšlikuma noraidīšanai varētu būt no Turcijas viedokļa katastrofālas sekas. Turcija tādā gadījumā būtu pamesta viena pati pret nopietniem draudiem. Visa Turcija esot vienis prātis par to, ka gadījumā, ja kongress priekšlikumu par palīdzību Turcijai noraidītu, tad Maskava to uzskatītu par ASV Tuvo austrumu politikas vājuma pazīmi, un tas, pēc turku domām, savukārt izraisītu pastiprinātu krievu spiedienu, lai iegūtu noteikšanu par Dardaneļu atbalsta punktiem un brīvu ceļu uz pasaules jūrām.

NYHT

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 29 (36) 1947. g. 22. aprīlī.

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

PAŠU KĻŪDA

Jau divus gadus atkal un atkal ir izteikti mudinājumi: pārskolojaties, mācieties praktiskus arodus, mācieties valodas, īpaši angļu valodu! Diemžēl, mums nav pilnīgi drošu datu par to, cik daudz tautiešu nometņu apstākļos iemācījušies kādu arodu vai iepazinušies ar šī aroda darba paņēmieniem tā, ka var sevi uzskatīt zināmā mērā par kvalificētiem strādniekiem, bet vispārējā aina ir tāda, ka ceturtā daļa nometņu darba spējīgo vīriešu vēl joprojām ir pilnīgi bez jebkādām arodu zināšanām. Kā ir ar sievietēm — nav zināms, jādomā — vēl ļaunāk.

Ir tiesa — ne visās nometnēs bija iespējams noorganizēt praktisko zināšanu kursus un ne visi, kas gribējuši šīs zināšanas iegūt, to varējuši viegli panākt, bet ir viena nozare — tā pati angļu valoda, ko visi būtu varējuši iemācīties, ja vien to cieši būtu gribējuši. Divi gadi ir pietiekami ilgs laiks, lai ikdienas sarunu vajadzībām kādu valodu iemācītos pat pašmācības ceļā, nemaz nerunājot, ka katrā nometnē valodu kursi tomēr darbojas.

Jānodreb, kad tagad lasām to tautiešu vēstules, kas devušies darbā ārpus Vācijas bez valodu zināšanām, kad viņi raksta, cik grūti dzīvot mēmam. Bet arī šos pēdējos brīdinājumus mēs laižam pāri galvai. Un tiešām tā ir: ja šajā ziņā negribēsim laboties, tad eventuālas izceļošanas gadījumā, un pat izklīšanas gadījumā tepat Vācijā, liela, ļoti liela daļa klīsim uz kādu laiku par mēmiem. Nemaz nerunājot, cik smagi tādi apstākļi būs jau garīgajā ziņā, neaizmirsīsim arī, ka visā pasaulē ikviens darba devējs labprātāk pieņems darbā nevis mēmus, bet tādus strādniekus, ar kuriem var sarunāties.

Daudz kas šajā ziņā jau nokavēts, jo īsti bezdarbīgās dienas nometnēs jau beigušās, mazākais vīriešu spēku gados, kas nav kaut kādā darbā vai pienākumos iesaistījušies, nometnēs paliek aizvien mazāk. Tie nu aizbildināsies ar laika trūkumu. Bet citādi ir ar sievietēm. Šajā vietā ir laiks atgādināt visiem izmest no galvas tās domas, ka nākotnē ģimenei iztiku būs iespējams sagādāt vīram vai tēvam vienam pašam ar savu darbu. Ja arī tādi gadījumi būs, tad to būs maz. Visam vairumam, vienalga, vai mēs atgriezīsimies dzimtenē, paliksim Vācijā vai dosimies uz kādu citu zemi, jābūt skaidrībā, ka eksistence būs sūri jāizcīna un to varēs tikai tad, ja visi ģimenes piederīgie pūlēsies.

Ja kāds negrib tam ticēt, lai netic, bet lai paklausās, ko, kur un kas strādā no tiem mūsu tautiešiem, kas citās zemēs jau paši ar savu darbu sevi nodrošina un — atlicina vēl mums, Vācijā, pa sainītim. Tur garīdznieki strādā pie vagonu izkraušanas, agronomi rok kūdru, bet ģimeņu mātes, kas nekad citu neko nav darījušas, kā tikai vadījušas savu saimniecību, ir strādnieces fabrikās. Tikai vienu piemēru kā mūsu tautieši strādā, piem., Zviedrijā: lai nopelnītu iztiku saviem diviem 1—3 g. veciem bērniem un sev — virs - skolotājs strādā dzelzceļa darbos, bet sieva-juriste apgaismošanas ķermeņu firmā gatavo lampu abažūrus. Vai arī mūsu sievietēm nebūtu nopietnāk nekā līdz šim jāapdomā, ka jau vistuvākā laikā viņām būs jāstājas blakus saviem vīriem, tēviem un brāļiem un jāpalīdz nopelnīt dienišķo maizi. Kaut vienas svešvalodas klāt piemācīšanās, kas vēl tagad iespējams, viņām būtu vērtīgākais kapitāls. Un katrā nometnē, paldies Dievam, jau ir arī gadījumi, kur tas iegaumēts.

Atkal teiks — kad lai visu to pagūstam? Vispirms, tad, kad vajadzība klauvēs pie durvīm, neviens nejautās „jums laikam nebija laika", bet gan „vai jūs to varat". Otrkārt — visi, kas žēlojas ar laika trūkumu, lai pajautā tai mātei, kas ir apkopusi savus 2 bērnus un tajā pašā laikā izmācījusies angliski, iemācījušies piegriešanu, masieres arodu un tagad interesējas par dailamatniecību. Un šī nav vienīgā tāda māte, kaut arī viņu nav vairākums.

Būtu ārkārtīgi svarīgi, ja blakus vispārējiem arodu kursiem izdotos izveidot arī īpašas apmācības, kur tieši sievietes varētu gūt kādas blakus zināšanas, kaut vai šūšanā, adīšanā, ēdienu gatavošanā, arī lauksaimniecībā utt., kas ļautu viņām tā sagatavoties, ka tām būtu cerība, kad tas būs vajadzīgs, savu ģimeņu budžetu papildināt ar blakus ienākumiem no pieminētām nodarbībām. Bet par visām lietām, šos darbus svešumā viņas dabūs (klāt jau tie paši nenāks!) tikai tad, ja pratīs attiecīgas zemes valodu. Lai arī mums nav drošu ziņu, ka tālākas emigrācijas gadījumā mēs nonāksim tieši angliski runājošu tautu vidū, tomēr tāda iespēja ir visliekākā. Un tāpēc, ja UNRRA, kas jau gatavojas savus kantorus aiznaglot, ko labu patiesi gribētu vēl pasākt mūsu liktenim, tad viņa varētu pieprasīt, lai visi nometņu iemītnieki, kas jau neapmeklē skolas vai kursus, sāktu bez kavēšanās un sistēmatiski mācīties vai nu vienu arodu, vai vismaz vienu svešvalodu, ziedojot šīm pūlēm 2 stundas dienā. Ja tas tā būtu noticis jau pirms divi gadiem, tad mēs varētu daudz drošākām acīm raudzīties nākotnē. To izdarīt bija mūsu spēkos un, ja tas nav noticis, tad tā ir mūsu pašu kļūda.

K. Rabācs

Pārvietotās personas ⟵ krustceļos ⟶

ĢENERĀLIS KLEJS PASKAIDRO, KA PĒC 21. APRĪĻA NOMETNĒS JAUNUS DP NEUZŅEMS

Kopš kara beigām pagājuši divi gadi, kas pārmaiņām bagāti arī Eiropas DP dzīvē. DP problēmu pārrunā arvien biežāk un tā ievirzās it kā krustceļos. „New York Herald Tribune" Ņujorkas izdevums šai problēmai veltījis ievadrakstu, kurā norāda, ka apstākļi patlaban no ASV steidzīgi prasa divas lietas: gādāt IRO vajadzīgos līdzekļus un ielaist savā zemē piemērotu skaitu DP. ASV patlaban projektē plašu akciju Turcijas un Grieķijas atbalstīšanai pret autoritāriem spēkiem. Lai palīdzētu arī tiem simtiem tūkstošiem invalidu, kas no autoritārisma bēguši, ASV vajadzētu ielaist samērīgu skaitu šo cilvēku. Tas iespējams, vai nu izmantojot kara laikā neizmantotās ieceļošanas kvotes, vai arī kongresam ar pagaidu likumu atvēlot noteiktam periodam noteiktas jaunas gada kvotes. Pretinieki būtu kā vienam, tā otram plānam, jo vēl stipri izolācionisma spēki pretosies ikvienam mēģinājumam imigrācijas likumu kaut kā mīkstināt. Bet būtu grūti citas nācijas pierunāt darīt to, ko ASV pašas nedarītu.

Rakstā vēl norādīts uz nepieciešamību pasteidzināt IRO līdzekļu nodrošināšanu. No 12 IRO statūtu parakstījušām valstīm — pavisam vajadzīgas 15 — tikai ASV un Jaunzēlande līdz šim iemaksājušas paredzētās summas organizācijas budžetam, kas ir pavisam 151.000 dolaru un no kura pēc noteikumiem jābūt garantētām vismaz 75 proc., lai organizācija varētu sākt darboties. Senāts lēmumu par ASV piedalīšanos IRO apstiprināja 25. martā un būtu svarīgi, lai to apstiprinātu arī kongress, jo ASV piedalīšanās organizācijas eksistencei ir ārkārtīgi nozīmīga — tās vienas sedz 45 proc. no visa budžeta. Ja ASV piedalās IRO, tad jāpieņem, ka šai nācijai ir interese bēgļu problēmas atrisināšanā, kas nozīmē eventuāli nometināt jaunai dzīvei lielāko daļu nometnēs atlikušo 850.000 bēgļu. Tikai 20 proc. no tiem ir žīdi, kas, kaut arī bezcerīgi, raugās uz Palestīnu, bet pārējie ir baltieši, poļi, dienvidslavi un ukraiņi, kas nevēlas vai baidās atgriezties dzimtenē, kamēr tur valda pašreizējie režīmi. Ja šie DP neatradīs palikšanu citās zemēs, ASV būs jāturpina to atbalstīšana okupācijas joslās. Tādēļ ir svarīgi, ka ASV uzņemas vadību nodrošināt šiem cilvēkiem mājas un dzīves iespējas. Amerikāņu nācija jau pagātnē lepojusies ar to, ka devusi patvērumu noklīdušiem un vajātiem, — piezīmē laikraksts.

Arī Amerikāņu veterānu komitejas priekšsēdis Čarzs Bolts, aicinot pasteidzināt likumdošanu par 400.000 DP uzņemšanu ASV, vēstulē kongresam norādīja, ka Amerikas humānitārais uzdevums ir uzņemties savu daļu atbildības par šiem „aizspriedumu upuriem" un to ielaišana vienīgi izlīdzinātu kara laikā radušos imigrācijas iztrūkumus.

Papildus agrākiem paskaidrojumiem par DP repatriāciju un Vācijā palicēju tālāko likteni, ģenerālis Klejs preses konferencē paziņoja jaunu amerikāņu joslas DP politikas pārmaiņu. Pēc 21. aprīļa joslas nometnēs jaunus DP vairs neuzņems, jo tiem bijis divi gadi laika izšķirties, vai viņi vēlas dzīvot nometnēs vai vācu saimniecībā. Bez tam viņiem pastāvīgi dota izdevība atgriezties dzimtenē. Tālāk jaunajam plānam bija jāliek pamatā arī IRO darba spējas. Tās pirmā gada budžets dibināts uz vērtējuma, ka visā pasaulē ir 800.000 bēgļu, kamēr pašreiz aprūpē 1 miljonu. Ārpus nometnēm esošo 166.000 joslas DP tiesības jaunais plāns neietekmēs. Izņēmuma gadījumos, piemēram, pierādot pārciestas vajāšanas, atsevišķas personas arī varēs vēl uzņemt nometnēs.

Tālāk ģenerālis Klejs paskaidroja, ka šādā kārtā militārā valdība vēlas stabilizēt DP problēmu savā joslā. Tā kā arī turpmāk nebūs iespējams joslu robežas noslēgt hermetiski, jārēķinās ar jaunpienācējiem bēgļiem, par kuriem arī turpmāk pienākums gādāt vācu iestādēm. Kopš kara beigām amerikāņu joslā ienākuši ap 150.000 ārzemju bēgļu. Uz kāda amerikāņu preses korespondenta jautājumu, vai jaunpienācēju vidū esot arī svešu valstu aģenti, ģenerālis paskaidrojumus nedeva, jo šī jautājuma atbildēšana nozīmētu atklāt veidus, kā šādus aģentus amerikāņu joslā izseko.

Arī UNRRAs amerikāņu joslas direktors Edvardss brīdinājis, ka nav iespējams apsolīt vai paredzēt neko periodam pēc 1. jūlija. Tā kā ģenerāļa Kleja jaunais repatriācijas aicinājums attiecas uz visiem DP un arī žīdiem, „New York Herald Tribune" korespondents Hartrichs atzīmē, ka šī ir pirmā reize, kad šādus mudinājumus izsaka arī no Polijas ieplūdušajiem žīdiem, kurus līdz šim uzskatīja par īpašu kategoriju, rēķinoties ar to varbūtēju izceļošanu uz Palestīnu. Polijā atgriezusies tikai niecīga daļa no pagājušā gadā lielā skaitā iefiltrējušamies žīdiem, un viņu pārstāvis paskaidrojis, ka neviens žīds nevēlas doties atpakaļ uz Poliju. Iespējams gan, ka to skaits vēl pieaug par kādiem 10.000.

„Die Neue Zeitung", ievadrakstā apcerot jaunos pārkārtojumus, pārtikas prēmijas piedāvājumu apzīmē par plaša vēriena palīdzības žestu, kam jāpalīdz tikt pāri pirmajām grūtībām, sākot jaunu dzīvi pēc atgriešanās dzimtenē. Šādā kārtā ģenerālis Klejs par jaunu mēģina atrisināt uzdevumu, ko ģenerālis Meknarnijs aizejot apzīmēja par vienu no grūtākajiem, kādi okupācijas iestādēm vispār ir. Esot grūti pārbaudīt, cik dibināta kuro reizi ir liegšanās repatriēties, un militārā valdība arī principā atteikusies kādu uz to spiest un centusies sarunās ar vairākām valstīm rast bez dzimtenes palikušajiem jaunas eksistences iespējas. Bet no amerikāņu nodokļu maksātājiem vairs ilgāk nevar prasīt ik mēnesi miljonus šim atbalstīšanas darbam, un drīzā laikā DP būs jāizšķiras, kur viņi vēlas paši sev pelnīt iztiku. Ja tie, vēlreiz nopietni apsverot, izšķirtos neatgriezties dzimtenē, nobeidz laikraksts, viņi Vācijā un citās uzņēmējās zemēs sastapsies ar sava stāvokļa izpratni, bet dibināti no viņiem prasīs, lai tie kā brīvprātīgi šeit esoši ārzemnieki pakļautos uzņēmējas zemes likumiem un piemērotos tās dzīves apstākliem.

Č.

Nometņu dzīve

Franku novada latviešu nometņu apvienības pēdējā sēdē noskaidrojās, ka tā sauktajā Nirnbergas bunkurā vēl joprojām grūtos apstākļos un neskaidrā tiesiskā situācijā dzīvo pulciņš no nometnēm izslēgtu tautiešu. Sēdē arī paskaidrots, ka Valkas nometnē organizējas arodskola ar 9 mēnešu ilgām mācībām, ar būvgaldnieku, mechanisko un dailamatnieku nodaļu. Tajā pašā nometnē organizējas arī vairākas darbnīcas, kāpēc nometnē iespējams novietoties amatniekiem arī no citurienes.

Bavārijas apgabala latviešu komitejas stājusies pie plaša informācijas materiāla savākšanas par sava apgabala tautiešiem, kas sniegtu vispusīgas statistiskas ziņas par latviešu nometnēm Bavārijā un to iemītniekiem.

Šlezvigas - Holšteinas un Hamburgas novada nometnēs vairākās vietās radušies sarežģījumi maizes piegādē. Dažas dienas pilnas maizes devu normas izsniegtas vienīgi bērniem. Tuvākā laikā apsolīts atjaunot agrāko stāvokli.

Tirgotāju un rūpnieku kopa, kas nodibinājusies Eslingenā (Urbanstr. 24a) aicina pārtikas, ķīmijas, farmacijas, tekstil, kokrūpniecības, ādu un apavu, apģērbu, poligrafiskās, metallrūpniecības un būvniecības arodu pratējus — rūpniecības speciālistus piesūtīt kopai rūpniecības vienību organizācijai kopēja darba turpināšanai eventuālas izceļošanas gadījumā ziņas par personālijām, personības dokumentiem, darba praksi, agrāko amatu, ģimenes sastāvu un ģimenes locekļu nodarbošanos.

Mērbekas latviešu nometnē notikušajā informātīvajā reģistrācijā brīvprātīgi doties darbā uz Angliju izteikuši vēlēšanos 1357 tautieši, to vidū 254 tādi, kam nav piederīgo vai kas ar mieru pārcelties uz Lielbritāniju pirms saviem piederīgajiem. Tikai 95 no Mērbekas latviešiem nav izteikuši gatavību pārcelties uz Angliju.

Angļu joslā sākusies līgumu slēgšana darbam Anglijā

PAGAIDĀM LĪGUMUS VAR SLĒGT TIKAI NODARBINĀMIE. — PIRMIE TRANSPORTI UZ ANGLIJU GAIDĀMI PĒC 2—3 NEDĒĻĀM

Pēc tam, kad Lībekā sakomplektēts darbinieku štats transitnometnei Londonā, kas uz Angliju dosies šinīs dienās, pag. nedēļā Lībekā ieradās britu pārstāvji — Kontrolkomisijas ierēdņi un sāka reģistrēt tos DP, kas vēlas doties darbā uz Angliju. Tā sauktā priekšreģistrācija, kurai ir tikai informātīvs raksturs, notikusi jau ne vien Lībekā, bet arī daudzās citās DP nometnēs angļu joslā, un tajā darbam Anglijā parasti reģistrējas 75—99 proc. mūsu tautiešu. Lībekā Artilerijas kazarmju nometnē pag. nedēļā sāka slēgt jau arī līgumus, kas paredz 1 gada brīvprātīga darba saistības Anglijā.

Darba līgumu kārtotāji ierēdņi paskaidro, ka viņu uzdevums ir slēgt līgumus tikai ar tādām personām, kas vēlas iesaistīties darbā Anglijā, spēj pašas sev nopelnīt iztiku un dodas turp bez saviem apgādājamiem ģimenes locekļiem. Tādā kārtā līgumus var parakstīt tikai vieninieki un bezbērnu pāri, kas abi ar mieru Anglijā stāties darbā. Apgādājamās personas (ģimenes locekļus, kas darbā saistīties nevar) reģistrācija vēl neskar. Ģimeņu apgādniekiem, kas ģimenes locekļus pagaidām ar mieru atstāt Vācijā, paskaidrots, ka viņu tuviniekus pārvedīs uz Angliju 5—6 mēnešu laikā. Pieteikšanās attiecināta uz 18—50 gadu vecumu. Reflektantiem — līgumu slēdzējiem pirms tam paskaidro, ka viņiem jāzina, ka tie saistās darbā Anglijā, saskaņā ar noteikumiem, kas publicēti darba instrukcijā, bez priekšnosacījumiem no savas puses un ka tos var novietot tādā darbā, kādam tos atzīs par piemērotiem angļu ierēdņi. Ierādīto darbu varēs atstāt vai mainīt tikai ar Anglijas darba ministrijas atļauju.

Parakstot līgumu, reflektantu sīki izvaicā par viņa arodu un valodu zināšanām, kad ieradies Vācijā, ko še strādājis utt. Ļoti sīka ir valodu zināšanu kvalifikācija, pie kam atzīmē pat to faktu, ja reflektants prot tikai dažus vārdus angliski. Pēc iztaujas reflektanta DP indeksa kartē iespiež zīmogu „Derīgs darbam Anglijā", pēc kam pārbauda veselības stāvokli.

Pirmajās līgumu slēgšanas dienās Lībekā katru dienu līgumus parakstīja ap 100 baltiešu, to vidū ap 30 līdz 40 latviešu.

Tajā pašā laikā vairākās Lībekas nometnēs sākusies reģistrācija arī vācu darba pārvaldei.

Bez tam angļu joslā publicēts oficiāls paziņojums par DP stāvokli pēc UNRRAs likvidācijas. Paziņojumā teikts, ka DP piespiedu repatriācija nenotiks un ka nav pamata arī domām, ka pēc UNRRAs likvidācijas DP aprūpi pārņems to zemju iestādes, kurās DP raduši patvērumu. Īstenībā tādā gadījumā, teikts paziņojumā, DP aizsardzību un aprūpi pārņems okupācijas iestādes.

Archibīskapu Prof. Dr. T. Grīnbergu

apmeklējis bīskaps J. Rancāns, nododot latviešu katoļu mācītāju un draudžu sveicienus viņa 15 gadu amata jubilejā. Zviedrijas latviešu draudžu mācītāju vārdā apsveikumu piesūtījis mācītāju vecākais A. Sudars un no Dānijas latviešiem prāvests A. Grosbachs.

Ko franči sagaida no baltiešiem Vācijā

Franču laikraksts „L'Epoque", aprakstot Francijas „mirstošo" zemi, norāda, ka iedzīvotāju pamestos apgabalos aicināmi DP, it sevišķi baltieši. Šos pamestos apgabalus laikraksts tēlo šādi: „Bezgalīgos Laražē, Briè, de la Bosè un de Lesnē klajumos franču zeme mirst . . . Tur, vai tas būtu Overnā, vai arī Pireneju departamentā, vai tas būtu vistuvākās sādžās, kā Odā, Arlieža, vai ciematos ar skanīgiem nosaukumiem Mēriala, Mazibi, Žukū, Lafažola, Fontanè, vai arī ceļojot pa apgabaliem Svēto kalnu tuvumā, droši var teikt, ka tas laiks vairs nav tālu, kad dadžaini krūmi, jauno mežu svaigais zaļums pārņems visus laukus, dažus tik maziņus kā lakatiņus. Apgāzušās, sadrupušas akmeņu sētas, celiņu akmeņi saplaisājuši: cik grūti te kādreiz strādāts! Tālākie lauki jau nozuduši zem kazenāju asajiem staipekļiem un nezālēm; ciemus atstāj cilvēki, un atlikušie velk savu nabadzīgo dzīvībiņu, tālu no visa un visiem kalnu baigā klusumā.

— Mūsu rekrūši, pēc nokalpotiem gadiem, vairs neatgriežas. Viņi uzmeklē vieglāku, noteiktu darbu un tur arī viņiem pieejamas izpriecas. Šeit ziema ir gara un jaunatne garlaikojas bez kino, bez izpriecām. Bez tam lauki atrodas tālu. Dažreiz jāapstrādā neauglīgi apgabali — lauki, kurus mēs saucam par „āža muguru". Tur vajaga piesieties virvē, lai to nopļautu, tur vajadzīgs daudzreiz uzkāpt, lai nopļauto nonestu uz savas muguras. Tas bija tad, kad mums vēl trūka zemes un izmantoja katru stūrīti. Tagad šie apgabali ir atstāti novārtā. Mēs apstrādājam tikai auglīgu, labu zemi, — tā stāsta šo ciemu palikušie iemītnieki.

Jo mazāk sādžā iedzīvotāju, jo mazāk govju darbam. Tur nav kalēju, galdnieku, mūrnieku. Ārsts dzīvo ļoti tālu, veterinārs vēl tālāk; garīdznieki kalnos ir reti, jauniem skolotājiem nepatīk skolas ar pussabrukušiem mūriem. Un vienmēr tā ir zeme, kas mirst, kas mirst visur aiz darba roku trūkuma. Tie, kas mums vēl uzticas Odā un Arlieža, ir pārliecināti: ja mums atvedīs cilvēkus, ja mums dos iespēju nodibināt lauku saimniecības no 10—15 hektariem, tad tās, kārtīgi apstrādājot, dotu īpašniekiem iespēju labi dzīvot. Vajadzīgi atvieglojumi, krediti, lai iepirktu materiālus un lopus. Šī problēma viegli atrisināma kā politiski, tā praktiski: kolonizēšana un daudzo zemes gabalu sadalīšana.

Kas attiecas uz kolonizāciju, tad jau esam izrādījuši mūsu sirsnīgo vēlēšanos — atļaut pārvietotām personām iebraukt Francijā. Šie nabaga DP garlaikojas vācu nometnēs, bet, tādā veidā palīdzot viņiem, arī mums celtos labums. It sevišķi būtu jāuzaicina kolonizēt mūsu kalnus tiem 300.000 baltiešiem, kas, izmēģinājuši padomju saldumus, nevēlas atgriezties savā dzimtenē. Sagrupēti kolonijās, kuras sastāvētu no amatniekiem, laukstrādniekiem, ganiem un lopu audzētājiem, šie nelaimīgie cilvēki, pieraduši pie ziemeļu asā klimata, būtu derīgi atjaunot dzīvi mūsu kalnos. Tāpat 200.000 ukrainiešu ir derīgi, jo 60% no viņiem ir laukstrādnieki.

— Lai atjaunotu mūsu kalnu ciemus, lai atkal plauktu mūsu zeme, lai nākošās dienās pēdējā māja Rabatā galīgi neaizslēgtu savas durvis, vajadzīgs, lai mūsu tauta meklētu stipras rokas tur, kur tās atrodas.

Vai viņa to gribēs? Vai marksistiskā ideoloģija runās skaļāk un pārkliegs mūsu vecās zemes mirstošo balsi, vai arī aizbāzīs ausis, lai nedzirdētu šo kliedzienu aiz iemesla, ka visi DP nav uzticamie lielinieku reliģijas piekritēji?"

LCK britu joslas delegācijas

locekļu dzīves vieta tagad ir Augustdorfā pie Detmoldas - Augustdorf b. Detmold, DP Camp, Latvian Group (21a) -, bet delegācijas un Baltijas komitejas latviešu pārstāvniecības kanceleja atrodas Detmoldā, Wittjestr. 4. Augustdorfas nometne atrodas 12 km no Detmoldas, tuvākā dzelzceļa stacija Detmolda. Satiksmes līdzekļi no Detmoldas: 8. tramvajs no stacijas laukuma līdz gala piestātnei (brauc katru stundu), no kurienes 3 km kājām vai autobuss no stacijas laukuma līdz nometnei — 2 reizes dienā. Uz Augustdorfu pārcēlies arī katoļu draudžu dekāns angļu joslai mons. J. Velkme.

„Huņņu briesmas" Memingenā

Bavārija ir liela, un tajā dzīvo daudz bavāriešu. Šo bavāriešu prātus nodarbina un uztrauc daudz un dažādas lietas, bet tos, kas dzīvo Memingenas pilsētā un apriņķī, pagalam nobaidījusi kāda pavisam „traka lieta". Lai pārbijušos memingeniešu uztrauktos prātus nomierinātu, turienes militārā valdība atradusi par vajadzīgu oficiālajā biļetenā „Amtsblatt für Stadt und Landkreis Memmingen" 12. aprīļa numurā ievietot šādu paskaidrojumu:

„Kopš kāda laika cirkulē baumas, ka zināmi ārzemnieki esot lūguši militārai valdībai atļauju izlaupīt Memingenu.

Šīm baumām trūkst jebkāda pamata.

Tādēļ Memingenas iedzīvotāji, izvairoties no smagas sodīšanas, ar šo tiek nopietni brīdināti neizplatīt tālāk šādas muļķīgas un nedibinātas baumas.

Memingenā, 1947. g. 10. aprīlī."

Lūk, kādēļ krietnie memingenieši bijuši tik ļoti nobaidījušies! Drusku bavārizējot veco teicienu, te atliek vienīgi piezīmēt: Zepl, pūt stabulīti, prātiņ, nāc mājās!

C.

Kā nu bez sporta!?

ENTUZIASTA BALSS

Pēdējās pārrunas par sporta derīgumu un kaitīgumu arī mani padarījušas nemierīgu. Nevaru un nevaru klusēt! Jo — nav tādas sporta disciplīnas, kurā ar sekmēm vai nesekmēm nebūtu darbojies, tādēļ lūdzu uzskatīt mani par autoritāti.

Sāksim ar vieglatlētiku. Tā man kaulos jau no puikas gadiem. Jāsaka — kā tu izbēgsi dažkārt no pēriena, ja nebūsi labs vieglatlēts!

Atceros, piemēram, to laiku īsi pēc pirmā pasaules kaŗa, kad pirmo reizi kā maza pārvietota persona biju Ukrainas dienvidos. Ap vasaras vidu es uzgāju ārpus pilsētas skaistu ķiršu dārzu. Pat sētas nebija apkārt, tikai kādi dzelkšņaini apstādījumi. Ķiršu sezona bija jau beigusies, bet pašos koku galos grūtāk pieejamās vietās saulojās retas, toties vissulīgākās, nobriedušākās ogas. Tās diezgan sistēmatiski pārvietojās manā vēderā. Bet tad — vadzis lūza. Laikam biju vienu dienu par daudz aizrāvies, tikai — pēkšņi pamanīju pa zaru apakšu starp krūmājiem izlienam divas lielas basas pēdas. Protams, es laidos no koka lejā akmens kritiena ātrumā. Un tā nu mēs tur stāvējām viens otram pretī, mana lejā pamestā cepure vidū. Liekas, par manu nodarbības veidu vīram nebija ne mazāko šaubu. Viņš tikai vēl gribēja zināt, no kurienes es esot un kā mani saucot. Tie nav nekādi labie jautājumi. Tādēļ, nomurminājis, ka esmu šepat no tuvienes, virzījos arvien tuvāk cepurei. Un kad tiku pa grābienam, nekādi jautājumi mani vairs nevarēja aizkavēt. Ak, kā mēs likāmies — es ar cepuri pa priekšu (tanī bija ielasīts mazliet ķiršu!), vīrs — man pakaļ. Krūmi un nātras vien brikšķēja. Tīrās šausmas!

Es droši vien būtu noķerts, ja aiz apstādījumiem nesāktos puskilometra plats kukuruzas lauks. Tas bija nesen nogriezts. Kukuruzas salms ir krietni resnāks par labības salmu. Kad tas pēc nogriešanas apkalst, tad īstenībā nav lielas starpības starp ecešām un kukuruzas rugāju. Lai pa tādu skrietu basām kājām, vajaga labu zoļādu! Tādas man bija, bez tam jāievēro mana mazākā svara un baiļu priekšrocības. Es nemaz nemanīju, kad biju jau lauka otrā pusē. Varbūt man arī nevajadzēja tā censties. Kad pametu skatu atpakaļ, redzēju, ka vajātājs nav ticis tālāk par pārdesmit metriem un, man ar pirkstu draudēdams, griezās atpakaļ. Es atsēdos grāvmalā un tad arī sajutu, ka kāju pēdas sāk kvēlot . . .

Esmu pēc tam noskatījies skriešanu sporta laukumos, barjēr- un stafetskrējienus. Ir jau labi! Tomēr tas nav tas! Nē, mīļie, tas nav kukuruzas lauks!

Viens no patīkamākiem sportiskas nodarbības veidiem ir koka ripas dzīšana pa ielu. Tikai — gadās, ka tā iedrāžas pagraba loga rūtī. Un nedrīkst taču likt vecākiem maksāt par visiem stikliem, kas kaut kur nejauši izbirst... Nē, bez skriešanas dzīvē tālu netiksi!

Vēl tāds oficiāli neatzīts sporta veids ir nobraukšana pa kāpņu pulētajām margām. Žēl, ka tās parasti tik īsas. Ar cītīgu vingrināšanos tomēr var panākt nepārtrauktu nobraucienu no kāda trešā stāva, pagriezienos mazliet piesitot vienu kājas purngalu pie zemes. Jauki! Pašā lejā tad dažreiz gadās tāds ātrums, ka nevari ne lāga apturēt un ar visām skolas grāmatām padusē tenteriski ieskrieni pretējā sienā. Bikses gan tādā sportā nodilst ātrāk nekā mātes paredzējušas, bet vai nu cilvēks ir bikšu dēļ pasaulē? Taču jau — bikses cilvēka dēļ! Tādas skaistas, gludas kāpņu margas redzot, arvienu vēl jūtu slepenu kārdinājumu. Bet nedrīkst jau vairs... Ak, zēnība! Dažās skolās esmu manījis, ka margas noklātas zināmās atstarpēs apaļiem koka klucīšiem. Kāda nežēlība!

Slēpošana. Ap 20. gadu sākumu tā bija Latvijā vēl bērna autos, tāpat kā dažs labs vēlāk slavens slēpotājs. Tomēr šis sports jau atrada labi sagatavotu zemi. Vismaz varu liecināt, ka tai Ziemeļvidzemes novadā, uz pašām igauņu robežām, kur bija mana tēvoča mājas, slēpēts tika pamatīgi. Tur ir skaisti ezeri un labi kalni. Protams, neslēpēja jau tā, kā jūs varbūt domājat: ar Karēlijas bērza slēpēm, niedras kociņiem rokās, šķautņu zābakiem un impregnētām biksēm. Luģes bija no vienkāršiem gludiem priežu dēļiem, asu trīsstūrainu galu, ko mazliet no apakšas parobija, iezieda ar speķa kamaru — vairāk nekā. Ar tādām nekādus telemarkus vis negriezīsi! Nes taisni — kā pa strīpu! Ja esi vīrs, kāpi augstākā kalna galā, noskati, kur mazāk meža, notēmē uz rijas stūri un tad — ja ir — ir lejā, ja nē — skaiti ribas . . . Ne vien zēni, arī lielie puiši vaļas brīžos labprāt šo sportu piekopa. Elkšņi šņāca, piesnigušie kadiķi kūpēja, suņi rēja, kad tāds vīrs nāca lejā izbolītām acīm, kā paša nelabā vajāts! Dažreiz bija grūti sameklēt, kur pats, kur luģes, kur cepure.

Ar futbolu arī esmu saaudzis no bērna kājām. Tais laikos īstas bumbas bija retums. Sataisīja prāvu vīstokli no lupatām un avīzēm, iešuva vecā mātes zeķē, lūdzu, — kas vainas? Vislabākās vietas tādiem treniņiem bija Mežaparkā un Ķīšezera krastos. Par vārtiem iezīmēja divas priedes vienā pusē, otrā — nometa divas cepures, un spēle varēja sākties. Noteikumus gan zinājām, bet jāteic, tādi smalkumi kā aizmugures netika ievērotas. Bija jau liels panākums, ja ar tādu bumbu vispār tika uz priekšu. Kas dabūja izrauties, tas bumbu, varētu teikt, nešus ienesa vārtos. Skolā vingrošanas skolotājam gan bija īsta bumba, bet cik pie tādas tiki klāt! Bija liela sacensība, lai tiktu pie spēriena. Tikai veiklākie dabūja bumbu uz kājas, un tā auga jaunā futbolistu paaudze. Pamatskolā biju vienā klasē ar melnīgsnēju mazu zēnu, kas allaž dabūja bumbu sitienam. Dažkārt viņš arī stāvēja vārtos, kur tad krita uz bumbu kā kaķis uz peli. Satikāmies atkal studiju gados, — izrādījās Ēriks Pētersons! Kas gan no futbola cienītājiem viņu nepazīst!

Pats futbolā vēlāk pārgāju skatītājos. Futbols laikam skaitās smagatlētika, tādēļ arī skatītāji ņem to tik sirsnīgi! Ir tādi sporta pedanti, kas grib, lai sacīkšu laikā publika izturētos godīgi un klusu. Tas neiet! Ja nevari kā pienākas futbola laukumā izkratīt sirdi un sist citiem pa cepurēm un uz pleca, puse no prieka vējā! Nav jau teātris, ne koncerts! Protams, es atzīstu, ka ir mazliet pārspīlēti apmētāt tiesnesi ar ābolu serdēm vai aiz atriebības atārdīt pretējās puses piekritējiem publikā svārku muguras vīli, tā ka pieceļoties cilvēkam uzvalks nokrīt kā atlobīta bananas miza. Bet savu viedokli katram izteikt gan vajadzētu atļaut. Pie tam bieži vien publikā ir daudz lielāki speciālisti nekā uz laukuma! Viņu runas noklausīties ausīm ir tīrā veldze! — „Tā — pareizi — pa maliņu, dod pāri . . . Nu — redz, kā ņem no gaisa! Pats vedi, pats! Nepindzelējies kā ar šujammašīnu! Tā — ek! Kur tad nu! Vai neredzi, kur Pārdaugava?"

Par to, vai futbols veicina saticību tautu starpā, var spriest dažādi. Tas ir temperamenta jautājums. Viens pazīstams gleznotājs, piemēram, bija spiests futbola entuziasma dēļ atteikties no bārdas. Tas notika šepat trimdā, sacīkstes laikā starp latviešu un lietuviešu komandām. Minētais vīrs bija iemaldījies skatītāju pulkā lietuviešu vidū, kam viņa sajūsma par mūsu spēlētājiem gauži kremta. Un bārda ir tāds cilvēka personības fragments, kas, tā sakot, pats no sevis vārdu izmaiņas laikā prasās otram rokā. Starpbrīdī vīrs aizskrēja uz nometni, noskuva bārdu un atgriezās turpat atpakaļ, lai pienācīgi varētu pastāvēt par savu viedokli! Jā, dažkārt jau tā lieta nav pa jokam . . . Bet kas ir bārda pret sajūtu: tomēr mūsējie uzvarēja!

Kn. Lesiņš

Kas un kur?

Par Vācijas grāmatrūpniecības centru blakus Leipcigai tagad izvērtusies arī Berlīne. Berlīnes amerikāņu joslā 1946. g. par spīti papīra trūkumam izdotas 125 grāmatas 1,5 milj. eksemplāros un 16 milj. eks. žurnālu. Izdevēju skaits sasniedzis 30. Kā izdevēju, tā žurnālu skaits vēl pieaugot. Leipciga paturējusi pirmo vietu tieši grāmatu tirgū. Jau 1945. g. rudenī izdoti 3 milj. skolas grāmatu krievu joslai. Pirms kaŗa katrs desmitais leipcigietis bija nodarbināts poligrafiskajā rūpniecībā. Tagad šī nozare atguvusi 60 proc. no agrākās kapacitātes, nodarbinot 12.000 personu.

Holandiešu meistara Vangoga 172 gleznu izstādi Ženevā sarīkojusi Holandes valdība kopā ar Ženevas pilsētu.

Šekspīra festivalā šogad līdz 1. septembrim Šekspīra dzimtajā pilsētā Stretfordā notiks 50 viņa lugu uzvedumi. Festivala 1947. g. sezonu atklāja aprīļa sākumā ar Romeo un Džuljetas izrādi. Paredz, ka festivala izrādes noskatīsies pavisam ap 250.000 apmeklētāju.

Franču skatuves un filmas aktrise Annabela pēc trim gadiem atkal atgriezusies Francijā, lai jūnijā piedalītos kādas filmas uzņemšanā.

Losandželosas apgāds Pacific Press izdos vēl nepublicētus Franča Verfela dzejoļus. Tie radušies Verfela pēdējos mūža gados, un to vidū ir tādi, kuŗus autors pats apzīmējis par saviem labākajiem.

Zviedrijas valdība atbrīvojusi Nobeļa prēmiju no nodokļiem, līdz ar ko godalgas faktiskā vērtība pieaugusi uz 25.000 kronu.

Romānu konkursā šveiciešu autoriem, kas raksta itaļu valodā, pirmās godalgas — 2000 un 1000 franku ieguva **Felise Filipini un Pio Ortelli.**

K. Dziļleja

Ja klāt jau nakts

Kā vītols balts, ko sarma rotājusi,
Nu tava galva brīžam gurdi plok.
Tā raugās atpakaļ uz tālo pusi
Un atmiņas no senām dienām rok.

Kas bijis jauns un neprātīgs kā zēns,
Kam asins šalkojusi viļņos
straujos, —
Ikvienam pienāks vakars skumīgs,
lēns.

Ja klāt jau nakts, lai vēlreiz
sapnim ļaujos
Un savas kājas tālam ceļam aujos.

Vērtīga grāmata

Mag. oec. Kārlis Kalniņš sarakstījis, Sigismunds Vidbergs ilustrējis un „Latviešu Ziņu" apgāds Eslingenā izdevis 54 lappuses biezu grāmatu angļu valodā „Du you know that Latvia", kurā sakopotas un ilustrātīvi parādītas ziņas par Latviju no 1918.—1939. gadam. Grāmatu ievada konspektīva, bet skaidra Latvijas vēstures apcere, pēc kam dotas tekstuālas salīdzinošas ziņas par Latvijas iedzīvotājiem, izglītību un kultūru, lauksaimniecību, rūpniecību, transportu un ārējo tirdzniecību. Teksta daļai seko diagrammās sakārtotas salīdzinošas statistiskas ziņas par iedzīvotājiem, to mirstību un dzimstību, vecumu, nodarbinātību, augstāko izglītību, grāmatām un periodiku, skolām, skolniekiem un skolotājiem, piena un gaļas produktu patēriņu, ārstniecību, agrārreformu, lauksaimniecību, mežniecību, kuģniecību, dzelzceļiem, pasta-telefona satiksmi, importu un eksportu, un financēm. Katras diagrammas skaitlus ilustrē Vidberga meistarīgās rokas veidots zīmējums, kuŗu vidū daudzi iet pāri parastajām ilustrāciju robežām un ir patstāvīgas grafikas paraugi. Arī grāmatas ārējais ietērps nevainojams.

Ar grāmatu esam ieguvuši vērtīgu materiālu ne vien paši sev, bet jo īpaši visiem tiem gadījumiem, kad mums saviem cittautu draugiem, labvēļiem un interesentiem rodas vajadzība sniegt ziņas par sevi un savas neatkarīgās valsts sasniegumiem. Tieši strupā sauso skaitļu valoda, bez kā tiem būtu kas klāt pielikts vai atņemts, var sniegt un nodrošināt to informācijas objektīvitāti, ko no mums sagaida un ko arī mēs paši vēlamies un sagaidām no citiem. Grāmatas ilustrātīvais materiāls savukārt to padara par tīkamu un tādu, ko acs nepavedina aizmest neapskatītu un neizlasītu. Šajā gadījumā īstenotais informācijas veids jāatzīst par labi izdevušos un par to paldies tiklab grāmatas sacerētājiem, kā izdevējiem.

K. Rs.

MAŅAI MĀTEI

Ar pavasaŗa vējiem un gājputniem, kas atgriežas mūsu dzimtenē, sūtu Tev, māt, manus pēdējos sveicienus. Mūsu gājputni atrod savas ligzdas tukšas un izpostītas, tāpat arī tava ģimenes ligzda ir tukša, tāpat kā tūkstots citām latvju mātēm. Sešdesmit garus gadus tu vadonīgi un uzticīgi sargāji savu ligzdu — un vēl kādus gadus! Tava sirds pārcietusi divas lielas revolūcijas, divus pasaules karus, četras okupācijas, un visas šīs brāzmainās vētras Tavu lepno galvu nespēja liekt. Tagad tu noliekusies Visuvarenā priekšā pēc gaŗa un grūta mūža ceļiena, lai savienotos ar Ziemeļlatvijas balto zemi, kur tu pirms 78 gadiem uzsāki savu gaišo dzīves ceļu. Tavs baltais tēls ir nemirstīgs — to nemirstīgu darījusi Latvju mātes dvēseles bagātība, ko mūsu rakstnieki un mākslinieki iekaluši Latvijas granītā un latvju rakstos. Tu un Tev līdzīgās latvju mātes ar savu pašuzupurēšanos, ar savu mātes mīlestību un varonības garu likušas zemu noliekt visas galvas, kas spējušas saskatīt šo dievišķo aureolu. Jūs, kas esat izaukļējušas pirmo brīvo latvju paaudzi pēc daudziem gadu simteņiem un kas pacēlušas klaušinieku bērnus gara dzīves virsotnēs, jūs, latvju mātes, esat piedzīvojušas arī garīgās augļības dižo varu. Bez lielas skolu izglītības jūs esat izaudzinājušas tādu sirds izglītības līmeni, kas vienmēr paliks kā cēls paraugs mums nākamajām paaudzēm. Ja mums viss būtu zaudēts, bet pāri palikusi tikai latvju mātes garīgā pūra lāde, arī tad mēs varētu sevi bagātus dēvēt un būtu spējīgi uz spēju garīgu atdzimšanu.

Ar pavasaŗa vējiem un gāju putniem, kas atgriežas mūsu zemē, sūtu Tev, māt, manus pēdējos sveicienus, mīļu mīļu paldies un pelnītā miera novēlējumu dzimtenes smilšu kalniņā.

Ernests Blanks

Emils Skujenieks

SĒRKOCIŅŠ

(Beigas)

„Un kabatas patīrīt negribas?" ņirdza bargā balss no tumsas. „Zinām tādus brāļus — būs tāpat, kā viņgad Rīgā. Šim sērkociņus — un tad tūdaļ pie rīkles. Nost no ceļa, es saku, citādi . . ." un nūja atkal draudīgi noklaudzēja pret akmeņiem.

Ansis nevarīgās dusmās paraustīja plecus un gāja uz ielas otru pusi. Nebija nekādas patikas ielaisties sadursmē ar šādu stulbu tēviņu.

Soļi aizdipa un pagaisa naktī. Ansis atkal bija viens tīri kā izmirušajā ielā.

Ir gan tauta, viņš kratīja galvu, bet ar to nebija nekas līdzēts. Jāiet vien tālāk.

Pēc brīža atkal ieskanējās soļi — šoreiz tepat tuvumā. Ieskanējās un apstājās. Ansis sāka iet ātrāk un drīz vien saklausīja atslēgas graboņu dzelzs vārtos. Tur patlaban kāds rīkojās uz slēgšanu.

„Lūdzu, vai jūs man nevarētu izlīdzēt ar pāris sērkociņiem?" viņš sauca.

Atslēga nožvarkstēja, vārti čīkstēdami atvērās un tūdaļ atkal aizkrita ar skaļu klaudzienu.

„Vienu acumirklīti," Ansis steidzās aizturēt nevaļīgo gājēju, kas jau atradās vārtu iekšpusē.

„Ko jums vajaga? Ko jūs gribiet no manis?" iespiedzās sievietes balss, un atslēga nožvarkstēja otrreiz. Ansis pakustināja vārtus. Tie bija aizslēgti.

„Man . . . es gribēju palūgt sērkociņus . . ." viņš, jūtami vīlies, ierunājās.

„Ak sērkociņus — iedomājieties!" ironiskajā atbildē varēja saklausīt apziņu, ka runātāja atrodas drošībā. „Kādas izrunas gan neizdomā šie kundziņi. Šim sērkociņus!"

Ansis, nenogaidījis tirādes beigas, pagriezās uz iešanu. Tur jau nebija vērts muti dzesēt. Šonakt, laikam, visas pilsētiņas iemītnieki bija apsēsti ar vajāšanas māniju.

Tā nu viņš stāvēja uz ielas stūŗa un labu brīdi gudroja, vai tiešām nebūtu labāk doties mājup. Bet, atcerējies grāmatu kaudzi uz galda un parītdienas pārbaudījumus, sakoda zobus un soļoja tālāk.

Pagājis gar jaunajām dzirnavām, kur iela izbeidzās liepu gatvē, viņš atkal sāka šaubīties. Te jau vairs nebija nozīmes iet tālāk, jo šai nomalē tik un tā neizdosies nevienu sastapt. Lietus gan bija tā kā pārstājis un likās, ka pamazām kļūst gaišāks.

Gudrodams Ansis bija nonācis līdz pat plosta tilta galam. Pēkšņi viņš pārsteigts apstājās. Pret margām bija atspiedies kāds tumšs stāvs. To viņš pamanīja tikai tad, kad bija piegājis stāvētājam gluži klāt. Bet pats galvenais — kā cerību zvaigzne Ansim atmirdzēja kvēlojoša papirosa uguntiņa, kas pa reizei, velkot dūmu, iedzirkstīja gaišāk.

„Piedodiet," Ansis uzrunāja stāvētāju.

„Jā, lūdzu?" tas atgriezās un atsaucās ar izbrīnu balsī. Papirosa gals ar slaidu vēzienu pārlidoja margām un izgaisa melnajā ūdenī.

„Vai varētu palūgt uguni?" Ansis steidzīgi vilka no kabatas cigareti.

„Te nu bija," svešais izsaucās. „Tikko iemetu upē. Un sērkociņu man arī nav klāt. Ļoti žēl — nevaru līdzēt."

Ansis, nesacījis ne vārda, pagriezās un straujiem soļiem devās atpakaļ. Nē, tiešām vairs nebija nekādas nozīmes klīst pa slapjo tumsu. Lai nu Dieva rokā — ies mājās un mēģinās mācīties. Kas tur iznāk, lai iznāk.

Tagad viņam ceļš vairs neizlikās gaŗš. Pie pasta viņš nogriezās uz Pils ielu. Tur gan nebija izredzes kādu sastapt, toties līdz mājām bija krietni tuvāk. Viņš sparīgi soļoja gar dārzu žogiem, un vientuļie soļi skaļi klaudzēja naksnīgajā ielā.

Vējš bija iztrenkājis mākoņus un vietumis pamirdzēja pa zvaigznītei. Tās Ansi kaitināja, atgādinot kvēlojošo papirosu galus, un viņš centās neraudzīties augšup.

Netālu no tirgus laukuma viņš jau pa gabalu ieraudzīja spilgti apgaismotas durvis. Tāda pat gaisma pēkšņi uzausa arī viņa smadzenēs. Šito apmātību — kā viņam visu laiku nevarēja ienākt prātā tik drošs atrisinājums.

Ansis pusteciņus devās tālāk, tieši uz gaišajām durvīm. Tur bija policijas iecirknis. Vai tad nu tiešām arī tur viņam nevarēs līdzēt?

Pienākot tuvāk, viņa solis kļuva lēnāks. Ko gan lai saka — nakts laikā iecirknī meklēt sērkociņus? Dežurants viņu noturēs vai nu par prātā jukušu, vai, vismaz, par piedzērušu. Bet tagad viņam bija vienalga. Mazliet nopurinājis slapjo cepuri, viņš devās iekšā.

Priekštelpā pie galdiņa kūkoja dežūruzraugs. Pa atvērtajām durvīm varēja redzēt, ka otrā istabā divi kārtībnieki spēlēja šachu.

Uzraugs atņēma labvakaru un izslējās krēslā taisnāk. Sāka ausīties arī abi šacha spēlētāji.

„Man tāds neparasts lūgums," Ansis nezināja kā iesākt.

Dežuranta skats kļuva vērīgāks.

„Tā?" viņš novilka. „Kas tad ir par lietu?"

„Es gribēju palūgt no jums pāris sērkociņus."

Uzrunātais iepleta acis.

„Sērkociņus? No manis?"

„Jā, man visu nakti jāmācās . . ." Ansis centās paskaidrot. „Gribas smēķēt, bet aptrūka uguns."

„Un tad jūs nākat iecirknī?" uzraugs skaļi iesmējās „Nē, tas gan vēl nav pieredzēts! Kas tad jūs tāds esat?"

Ansis nepaguva atbildēt. Smieklu pievilināti, no blakus istabas iznāca abi spēlētāji. Viens no tiem bija Anša kaimiņš Upenieks.

„Uja, kur tad tu te gadījies?" viņš pienāca tuvāk un sniedza Ansim roku.

Uzraugs, to redzēdams, kļuva pielaidīgāks.

„Jā, kas tad tur īsti ir par lietu ar tiem sērkociņiem?" viņš jautāja.

Ansis, kuŗam Upenieks šķita īstais glābējs, sāka sīki un pamatīgi, humora netaupot, izstāstīt savas neveiksmes. Visi trīs klausītāji smējās aizgūdamies.

„Nē, šitāds joks ir gan vērts vairāk nekā sērkociņu vien," dežurants noteica, kad bija izsmējies. „Jāpameklē, te jau kādai liekai kārbiņai vajadzētu būt."

Viņš piegāja pie skapja, parakņājās un iespieda Ansim saujā kārbiņu.

„Kad iznāks gaŗām ejams — atdosit", uzraugs pasteidzās piebilst, redzot, ka Ansis taustās pēc naudas maka.

„Lielu lielais paldies," laimīgais nelaimes putns sniedza apkārt savu cigarešu paciņu.

„Bet tagad nekavē laiku, steidzies mājās," Upenieks skubināja.

Ansis aizdrāza gar tirgus laukumu uz savu vientuļo mītni. Negaidīts piliens no slapjā cepures naga pēkšņi izdzēsa pussmēķēto cigareti, bet viņš neapstājās, lai to aizdegtu par jaunu. Negantā smēķēšanas kāre bija aprimusi.

Iegājis istabā, viņš pakāra slapjo mēteli pie krāsns.

„Tad jau pasaulē nebūtu taisnības, ja nieka sērkociņa dēļ izputētu gatavības apliecība," viņš bezgala apmierināts nodomāja un atvēra trigonometrijas grāmatu.

Chronika

Prof. J. Vītola Meldiju grāmatu pielikums ar 23 koraļļiem iznācis un dabūjams Baznīcas virsvaldes nodaļā — Hamburg 1, Kurze Mühren 6 (24), un pie māc. E. Rozīša Eslingenā (Bahnhofstr. 12b). Cena RM 10.—.

Liepājas operas bij. baletmeistars Kozlovskis ar zviedru solistiem Stokholmas lielajā koncertnamā divi reizes uzvedis Don Kichotu. Zviedru laikraksti par abām izrādēm snieguši ļoti atsaucīgu vērtējumu. Ļoti atsaucīgus vērtējumus guvis arī Teodora Reitera martā diriģētais simfoniskais koncerts Stokholmā. Vairāki recenzenti pat izteikuši pārmetumus, ka Reiteram, kas jau kopš 1944. gada uzturas Zviedrijā, tikai tagad dota iespēja stāties pie diriģenta pults.

Teodora Zeltiņa Balādes izdevusi Vircburgas centrālās latviešu nometnes grāmatnīca. Krājumā seši jaunā autora darbi un sešas V. Laiviņa ilustrācijas.

Andrēja Eglīša dzejojums Dievs, tava zeme deg, V. Freija tulkojumā iznācis zviedru valodā ar N. Strunka krāsainām tāda paša nosaukuma cikla ilustrācijām. Grāmata izdota ļoti glīti, iespiesta 5000 eksemplāros un to izplata zviedru garīdznieku aprindās.

Valdemāra Damberga apcerējums „Das theatralische und das realistische Theater" iznācis vācu valodā Dānijā.

Latvju dainu izlasi izdevis apgāds „Latviešu raksti" Valkas nometnē pie Nirnbergas. Izlasei izmantots K. Skalbes kāds senāks sakārtojums. Grāmatiņai pievienots J. Šternberga kokā grebts Krišjāņa Barona portrets un tā maksā 6 markas.

Vācu valodā tulkotus izvilkumus un paskaidrojumus no Latvijas likumiem par laulību šķiršanu atsevišķā burtnīcā sakopojis un izdevis mag. iur. K. Vanags — (21) Blomberg, Lippe, Lettenlager.

Dziesmu krājumu pie Dzintara jūras sakopojis un izdevis Ed. Alainis. Krājuma viena daļa ietiecas mūsu patriotiskajā dzejā, otra — tāda rakstura kā „Es zinu šie vārdi tev nenāk no sirds". Nav saprotams, kādi motīvi rosinājuši grāmatas apgādātāju **ar tādu krājumu pūlēties**

Piezīmes pie R. Hofmaņa recenzijas

R. Hofmanis ir recenzējis manu literatūras vēsturi „Latvijā" 21. II. Tā kā ar visiem recenzenta iebildumiem nevaru būt vienis prātis, tad lai man atļauts izteikt dažas piezīmes.

Lai novērstu pārpratumus, atkārtošu to, ko esmu teicis grāmatas pēcvārdos. Mana literatūras vēsture ir **trimdas** laika darbs. To rakstot, man nebija pieietami visi vajadzīgie literārie darbi un avoti. Literatūras vēsturē tādēļ ir trūkumi un nepilnības. Par katru nepareizību faktos, kādu uzrāda recenzents, es saku paldies. Pie tiem un pie iebildumiem, kādus atzīstu par dibinātiem, neapstāšos, nevaru apstāties arī pie visiem iebildumiem, ar kuriem neesmu vienis prātis ar recenzentu. Minēšu tikai svarīgāko.

Recenzents konstatē: grāmatas vājākā daļa esot par tautas tradicijām. Tā esot pilna „neskaidrībām, pārpratumiem un nepārdomātiem formulējumiem". Recenzents nav mierā, ja es saku, ka tautas tradicijas radušās tais laikos, kad vēl nepazina rakstu zīmes. Viņa jautājums ir: vai tautas tradicijas pēc tam nav vairs radušās. Atbildi uz to recenzents varēja atrast 7. un 8. lpp., kur ir teikts, ka tautas dziesmu ziedu laiki ir no 13.—16. g. s., tātad laikā, kad rakstu valodas prašana vēl nebija izplatījusies latviešu tautā. Pasaku un teiku izcelšanās pat nav kaut cik precīzi nosakāma. Par tautas tradicijām vispār runādams, es tad gribētu arī uzsvērt raksturīgāko, proti, to, ka to izcelšanās un izplatīšanās nav saistāma ar rakstu valodu. Ir pat otrādi: izplatoties rakstu valodas prašanai, tautas tradicijas apsīkst. Par to plašākus pētījumus ir izdarījis prof. A. Švābe. Viņš atzīst, ka tautas dziesmas ir sacerētas arī jaunākos laikos, bet tas ir niecīgs mazums, salīdzinot ar visu t. dz. vairumu. Nekādas neskaidrības un neskaidrības šai jautājumā nav.

... Bitnera t. dz. krājums neiznāca 1824., bet gan 1844. g., tā ir iespieduma kļūda.

Recenzents nav mierā, ja es saku, ka trochaju un daktilu pantmēros sacerēts viss lielais t. dz. vairums. Jautājums ir, vai es esmu atradis kādu jambisku t. dz. Es to neesmu meklējis, bet peonu paraugi t. dz. ir gan atrasti. Plaši un lietpratīgi par to ir rakstījis J. Rudzītis sakarā ar Medena metriem. To, zināms, es nevarēju sacīt, ka visas t. dz. ir sacerētas vai nu trochaju, vai daktila ritumā.

Nekur es neesmu teicis, ka, t. dz. dziedot, pieliek klāt lāpāmo burtu, kā recenzents saka. Veltīgs tad arī ir viņa jautājums: „Kā burtu var iedziedāt?". Grāmatā 12. lpp. ir tā rakstīts: „Dziedot turpreti rodas vajadzība pēc ceturtās zilbes, jo tā runā ir atkritusi. Tādā gadījumā parasti pieliek klāt lāpāmo burtu. Šis lāpāmais burts jeb lāpāmā skaņa parasti ir agrākās, bet tagad runā jau zudušās vārdu galotnes." Par lāpāmo burtu var būt tikai četri patskaņi, kas ir skaņu simboli. Nav tādēļ jādzied burts, bet jādzied skaņa, ko šis burts apzīmē. Termins „lāpāmais burts" nav pie tam manis izgudrots. Tas ir mūsu labākā t. dz. pazinēja prof. Dr. L. Bērziņa terminus.

Joprojām varu sacīt tikai to, ka daktilu dziesmās nav izkopusies „tik stingra likumība ritumā, kā trochaju dziesmās, kur tā ir gandrīz matemātiski noteikta." Visām trochaju dz. ir tikai viena šēma, kādu esmu devis 13. lpp., bet daktilu dziesmās ir rodamas vairākas rituma variācijas. Tīrs daktilu ritums ir sastopams samērā reti. Daktilu dziesmās var jaukties daktilu un trochaju ritums. Viena dipodija var būt daktilos, otra trochajos. Šādas variācijas var būt rindas un strofas apmēros. Parasti daktilu dipodijās ir trīs zilbes, bet ir arī gadījumi, kad gan pareti, ka dipodijā ir 4 zilbes (sk. 15. lpp.).

Pantpēda, kā recenzentam tas droši vien zināms, ir T. Zeiferta terminis. Atzīstu, ka vienāduma un skaidrības labā ieteicamāk lietot prof. Dr. L. Bērziņa terminoloģiju un sacīt dipodija.

Recenzents brīnās par epiteta formulējumu. Arī to es neesmu izgudrojis, esmu lietojis tikai parasto t. dz. terminoloģiju. 19. lpp. par tautas dziesmu „Gludu, gludu galvu glaužu" ir sacīts, ka tiek atkārtota dipodija, kur vajadzēja sacīt — pēda. Ja recenzents būtu ieskatījies 13. lpp., kur trochaju dziesma ir parādīta šēmatiski, tad viņš būtu redzējis, ka autors atšķir gan pēdu no dipodijas. Arī tekstā nav nemaz tik grūti saskatīt, kas ir un kas nav iespieduma kļūdas, ja nav tikai vēlēšanās iedurt.

Recenzents neapšauba epiforas formulējumu. Viņš neiebilst arī pret šādu epiforu: „Lai bagāta, kas bagāta, Priede, egle tā bagāta". Viņam turpretim ir iebildumi pret šādām epiforām: „Vai būs ieti, vai neieti", „Vai būs māte, vai pamāte". Laikam atkal nelaime formulējumā, jo ir teikts, ka vajag atkārtot vienu un to pašu vārdu, bet te tas gluži tā nav, jo otrā atkārtojumā pie vārda nāk klāt priedēklis. Epifora nav burtiska vārdu, bet gan tādu vārdu atkārtošana, kas ir līdzīgi savā skaņā. Tāpat taču ir ar atskaņām.

Atzīstu: aplūkojot t. dz. tematus, esmu iegājis kultūrvēstures joslā un novirzījies prom no literatūras vēstures. To es darīju apzināti, no nacionālā viedokļa. Esmu tai pārliecībā, ka ir svarīgi parādīt jaunatnei mūsu senču dzīves uztveri.

Ir nevietā jautājums „Vai autors tiešām domā, ka latvieši ticējuši, ka ūdeni varēja apturēt Daugavā, ja iedūra tajā mietu vai pārstiepa zaļu dzīparu pār ūdeni." Esmu tikai runājis par burvībām un maģiskiem darījumiem un minējis tam piemērus tautas tradicijās. Par tēvzemes skaistumu t. dz. nevarētu runāt gluži vienkārši tā iemesla dēļ, ka tēvzemes jēdziens mūsu tautas dziesmās vēl nav plašāk un konkrētāk izveidojies. Tāpat atsevišķi neesmu runājis par t. dz. mākslas vērtību. Pēc grāmatas teksta gan tā neiznāk, ka Fr. Brīvzemnieks pirmais būtu nācis ar dažādām teorijām par pasaku izcelšanos un tikai pēc tam brāļi Grimmi. Recenzents ir meklējis vietas, kur var pieķerties valodai, pie tam pat pārāk cītīgi meklējis. Nodaļu par tautas pasakām un teikām es pats uzskatu par nepilnīgāko grāmatā.

Grāmatas II. daļā recenzents par pirmo lielo grēku uzskata to, ka Hasentētera Münstera Kosmografijā iespiesto tēvreizi min par lībiešu valodas paraugu no Rīgas apkārtnes. Ir tiesa: šo ziņu es ņēmu no T. Zeiferta. Bet tagad man paliek tomēr neskaidrība, kādēļ ir runa par **Vidzemnieku valodu**. Rodas aizdomas, vai vācu tekstā tomēr nefigūrē vārds „Livland", ko varētu tulkot arī tā, kā T. Z. to darījis. — Par E. Tolgsdorfu esmu tikai teicis, ka pēc dzimuma viņš bijis prūsis. Recenzents apgalvo — Austrumprūsijas vācietis. T. Zeiferts noteikti saka, ka T. ir prūsis un pieder baltu ciltij. Man nebija un nav arī tagad tādu ticamu avotu, kur šo faktu var noskaidrot. Recenzentam tāpat nav pa prātam, ja es saku, ka vienādumu valodā luterāņu un katoļu katkismos var izskaidrot ar to, ka tie iespiesti vienā dialektā. Recenzents domā, „ka vienādums valodā un **rakstības paņēmienos laikam**" izskaidrojams ar jau nodibinātām vecākām tradicijām. Tas ir tikai laikam, jo Sventojas baznīcas vizitācijas protokoli par to nekā nevar liecināt. Ja recenzents savu apgalvojumu pamato ar **laikam** un tādiem faktiem, kas šo „laikam" neapstiprina, tad lai man atļauts sacīt, ka tā ir tikai runāšana.

Nav gan nepārdomāts mans apgalvojums, ka Enchiridijs ieplūda tautā jau no paša sākuma. 1507. g. 6. martā Kurzemes hercogs uzdod baznīcu pārraudzītājam Z. Beningam Enchiridiju izņemt no rentejas un izdalīt baznīcām, mācītājiem, viņu palīgiem un draudzes ganiem, atgādinādams, lai rūpējas, ka mācītāji, grāmatas dabūdami, nesāk slinkot un atlaisties no nodarbošanās un ka namatēvi neatraujas no baznīcas un draudzes dievkalpojumiem. Grāmatas tātad nodomātas tikpat mācītājiem, kā draudzes locekļiem. (T. Zeiferts). Ir cits jautājums, cik latvieši laikā šīs grāmatas varēja lasīt ortografijas un lasīšanas neprašanas dēļ. To es esmu norādījis 51. lpp.

Ka Mancela sprediķi bijuši izplatīti rokrakstā jau pirms iespiešanas, uz to ir norādījis prof. Dr. L. Bērziņš, kas vislabāk pārzina tieši šo rakstniecības posmu.

Vispār nodalījumā par garīgo un pastorālo rakstniecību vairāki recenzenta iebildumi dibināti, bet kur nav tieša runa par noteiktiem faktiem, tur recenzents mēģina pieķerties pie vārdiem, izdalīt tos no sakarīga teksta un tad dot savus secinājumus.

Runājot par nacionālo rakstniecību, recenzents izvirza principiālus jautājumus par lit. vēstures uzdevumu. Viņš saka: „Literatūras vēsture aplūko ne tikai daiļliteratūru, bet arī rakstus, kas raksturo laikmeta ideoloģiju." Viņš uzskata par kļūdu, ja esmu runājis par Stepermanu Krustiņu un Puriņu Klāvu, bet Kr. Valdemāru un Kronvaldu pieminējis tikai garāmejot, tāpat kā tautas atmodas laikmeta periodiku. Es jūtu dziļu cieņu pret laikmeta izcilajiem darbiniekiem, bet viņu darbība nav ietilpināma lit. vēsturē — tur viņi pieminami tikai tiktāl, ciktāl tiem sakars ar literatūru. Ir tiesa: Kr. Barona sarakstītajā ģeografijas grāmatā nav jāmeklē literāras vērtības, ko es arī neesmu darījis. Bet ja recenzentam nepatīk šīs grāmatas pieminēšana, kā tad viņam patiktos, ja es būtu iztirzājis Kr. Valdemāra rakstus par jūrskolu. Lit. vēsture vispirmā un galvenā kārtā aplūko **pašu literatūru, kā tā ir veidojusies un attīstījusies.** Tas pats sakāms par tautiskā laikmeta periodiku — tā neietelp literatūras vēsturē. Stepermanu Krustiņš un Puriņu Klāvs pieminēti, runājot par latviešu drāmas attīstību, jo starp Alunānu un Blaumani nav tukšums. Un Stepermaņa literārajā darbībā ir arī jauni momenti. Viņš pirmais sāk rakstīt **lielā stila** drāmas. To noklusēt literatūras vēsturē nav nekāda iemesla.

Par Auseklī runājot, recenzents ar lielu patiku atkal atradis vienu iespieduma kļūdu. Par pseudomitoloģijas rašanos latviešu dzejā turpretī nevaru būt vienis prātis ar recenzentu. Latviešu valodā par latv. mitoloģiju pirmais rakstīja J. Alunāns Mājas Viesī 1856. un 1858. g. J. A. to apraksta un iztēlo par līdzīgu indiešu, grieķu un romiešu mitoloģijai. Tautiskā laikmeta dzejā šie pseudomitoloģiskie tēli ieviešas tādi, kādus tos J. A. bija iztēlojis. To zinot, var arī sacīt, ka Auseklis latviešu dievus pārņēmis no J. A. rakstiem.

Savu piedzīvojumu aprakstā no Daugavas līdz Donavai A. Pumpurs tikai spriež par latviešu emigrāciju, bet neieteic latviešiem atstāt savu dzimteni un doties meklēt labākus dzīves apstākļus. Dzejā A. Pumpurs turpretī skumst par tiem, kas aizgājuši svešumā. Kr. Valdemārs turpretī apzināti organizēja latviešu kolonistu nometināšanu Krievijā. Var tādēļ gan sacīt, ka šinī ziņā A. Pumpurs bija redzīgāks nacionālos jautājumos par Kr. V.

Recenzents piedēvē autoram klāt to, ko viņš nav nemaz teicis un nav arī domājis teikt. Neesmu arī teicis, ka R. Blaumaņa Salna pavasarī un Raudupiete **nav** divas patstāvīgas noveles, kādēļ atkrīt arī vajadzība apgalvot, ka tās **ir** divas patstāvīgas noveles. Esmu tikai salīdzinājis šīs divi noveles un to galvenos varoņus. Salīdzinādams tās, es esmu sacījis, ka Raudupieti **var** uzskatīt par Salnas pavasarī turpinājumu, jo tanī ir tēlota jaunas sievas dzīve pie veca vīra sāniem. Neesmu arī atstāstījis Raudupietes saturu, bet esmu gan minējis zīmīgākās vietas novelē. Nedibināts tad ir apgalvojums, ka „Raudupietes satura atstāstījums ir padarīts chaotisks un nesaprotams". Neesmu arī atstāstījis Skalbes dzeju, bet esmu tikai minējis raksturīgākos motīvus atsevišķos K. Skalbes dzeju krājumos. Ja recenzentam to patīk kvalificēt kā dzejas vulgārizēšanu, tad man nav tur ko iebilst, jo katrs jau runā tādos vārdos, kādos viņš prot runāt.

Man būtu vēl daudz kas sakāms, bet uz visiem recenzenta iebildumiem, ar kuriem neesmu vienis prātis, laikrakstā atbildēt nevaru. Tāpat negribu pieskarties recenzenta nievājumiem.

A. Dravnieks

Latviešu medicīniskais personāls pavada poļu bēgļu transportu

No Eslingenas uz Frankfurti 14. aprīlī izbrauca latviešu medicīniskais personāls Dr. A. Kaķa vadībā, kas bija izraudzīts poļu bēgļu transporta medicīniskai aprūpei ceļā uz Braziliju. Personālā, bez galvenā ārsta latvieša, par māsām un slimnieku kopējām līdzbrauca 7 latvietes un 2 lietuvietes. Medicīnisko personālu izraudzīja Virtembergas - Bādenes latviešu medicīnas komiteja sazinā ar Starptautisko bēgļu organizāciju. Pirms aizbraukšanas personālu pārbaudīja militārās iestādes un Frankfurtes amerikāņu ārstu komisijas, kas tas atbilst medicīniskām zināšanām. Frankfurtē aizbraucējus sagaidīja LCP priekšsēdis A. Valdmanis. Ceļojums uz Braziliju ilgs 2 mēnešus. Pēc atgriešanās, cik paredzams, medicīniskais personāls būs varēs turpināt amerikāņu dienestā.

Mežu darbu jautājums vēl neskaidrs

Franču okupācijas joslas apgabala komitejas sociālās un darba daļas vadītājs inž. A. Raudzeps šinīs dienās izbraucis uz Baden-Badenu, lai franču militārās iestādēs noskaidrotu, kādi likumi pastāv DP iesaistīšanai darbos. Tautiešos lielu interesi bija radījis piedāvājums stāties meža izciršanas darbos Švarcvaldē. Tuvāki pārbaudot apstākļus, noskaidrojies, ka mežu izciršanu Švarcvaldē veic vairākas franču privātas firmas, un nav garantiju, ka solītos atalgojuma un it sevišķi uztura noteikumus varēs piemērot arī nodarbinātiem DP. Līdz jautājuma galīgai noskaidrošanai saistīšanās darbos Švarcvaldē tādēļ ir katra personīgs risks.

H. M.

ASV žurnālists par Padomijas — Baltijas problēmu

AP Maskavas korespondents Kasidejs, kas tur pavadījis vairāk nekā divi gadus, publicējis grāmatu ar virsrakstu „Moscow Dateline". Šo grāmatu kāda Šveices izdevniecība izdevusi vācu valodā ar virsrakstu „Moskau 1941—1943". Grāmatā vietām minētas arī Baltijas valstis, kā arī Padomijas — Baltijas attiecības.

Tā, rakstot par kaŗa pirmajām dienām, autors saka: — „Frontē norisinājās dīvainas lietas, kuŗu vājas atskaņas sasniedza arī Maskavu. Baltijas atsevišķais kaŗa apgabals publicēja rīkojumu, uzaicinot civiliedzīvotājus nodot visus ieročus, noņemot visas privātās radioantēnas, aizliedzot parādīties uz māju jumtiem un balkoniem, un uzlika visām māju komitejām par pienākumu nodot NKVD rīcībā visus, par kuŗiem bija aizdomas, ka tie izplata baumas vai citādi veicina pānisku noskaņojumu."

Rakstot par Lielbritanijas ārlietu ministra Īdena viesošanos Maskavā 1941. g. decembrī, autors saka, ka, Īdena vārdiem runājot, pēdējais veltījis tematam „par miera un pēckaŗa periodu ārkārtīgi daudz laika" un ka Īdenam bijis iespaids, ka šīs sarunas ir bijušas „diezgan derīgas", galvenokārt tādēļ, ka tā bija pirmā domu izmaiņa starp Staļinu un kādu Lielbritanijas valdības locekli. Abas puses, — viņš teica, ir deklarējušas savus ieskatus un nostāju iztirzājamās problēmās. Viņš bija redzami apmierināts un bija iemesls domāt, ka arī Staļins ir apmierināts.

Sarunu laikā nav noslēgts neviens līgums, jo jau iepriekš nav bijis nodoma tādu slēgt, bet Īdens un Staļins sīkumos un konkrēti pārrunājuši savu valdību pēckaŗa mērķus. Kādas ir bijušas Staļina vēlēšanās, Īdens nevarēja un nevēlējās izpaust. Vēlāk, — saka autors, man ļāva saprast, ka Staļins nav uzstādījis nekādu prasību attiecībā uz kādām Irānai piederošas territorijas daļām, nedz arī uz Turcijai piederošiem jūras šaurumiem, bet paskaidrojis, ka Padomju Savienība paredz paturēt to, kas viņai bija 1941. g. jūnijā, ar ko bija domātas trīs Baltijas valstis — Latvija, Lietuva un Igaunija, kā arī Padomju Savienībai pievienotie daži Somijas, Polijas un Rumānijas apgabali. Padomju plāni, — saka autors, kā es dzirdēju, „iekļāvās ne visai slikti" britu plānos Īdena iztirzājumā.

Runājot par Londonas 26. maija līguma ratificēšanu Augstākās Padomes sēdē, autors saka: „Starp deputātiem uzkrita trīs — Justas Paleckis, V. T. Lācis un I. J. Varess, kas bija Lietuvas, Latvijas un Igaunijas padomju sociālistisko republiku pārstāvji. — Kaut arī Pad. Savienība izteica gatavību neiejaukties citu valstu darīšanās, tā tomēr tai pašā laikā ierakstīja protokolā, ka Baltijas valstu darīšanas esot arī Padomju Savienības darīšanas."

Grāmatas beigu daļā autors saka, ka Staļins 1941. g. 6. novembrī deklarējis sekojošo: „Kaŗa mērķu, kas paredz svešu apgabalu pievienošanu un citu tautu pakļaušanu — vai nu runa ir pār kādām Eiropas tautām, vai apgabaliem, vai tautām un apgabaliem Āzijā, ieskaitot Irānu, mums nav un nevar būt.

Mūsu cēlākais mērķis ir atbrīvot mūsu tautas un mūsu apgabalus no nacistiski - fašistiskā jūga. Kaŗa mērķu, kas, piem., paredzētu uzspiest savu valdības formu un savu gribu slavu un citām apspiestām Eiropas tautām, kas gaida mūsu palīdzību, mums nav un nevar būt. Mūsu mērķis ir atbalstīt šīs tautas cīņā pret Hitlera tirraniju un pēc tam atstāt viņu pašu ziņā dzīves organizēšanu pēc viņu ieskatiem."

Par krievu apgabaliem Staļins, bez šaubām, uzskata Austrumpoliju, Karēliju, Besarabiju, Lietuvu, Latviju un Igauniju, kuŗas pirms vācu uzbrukuma pievienoja Pad. Savienībai. Šo valstu padomju valdības tālredzīgi pārvietoja uz Iekškrieviju, lai pasargātu tās no nokļūšanas vācu rokās. Tur tās turētas gatavībā tai dienai, kad sarkanarmija atgriezīsies šo valstu galvaspilsētās, — tālāk secina autors.

Polijas robežu un Baltijas valstu neatkarības problēma, — domā Kasidejs — pēc kaŗa var izvērsties par strīdus jautājumu, bet nevarētu gan traucēt pamatattiecības Amerikas, Lielbritanijas un Krievijas starpā.

Augstākajā baznīcas tornī pasaulē

ULMAS MINSTERS UN TĀ VARENĪBA

Ulmas minsters ir kā milzīgs trijstūrains robežstabs, kas šķiŗ Bavāriju no Virtembergas. Tas ir arī kā slaida piramida, kas iegūlusies Donavas krastā. Kad DP pieiet pie šīs masīvās celtnes, viņš jūtas pat vēl mazāks un niecīgāks nekā pasaule to vērtē. Taču minstera tornī uzkāpt tam tādas pat tiesības kā nepārvietotām personām. Un arī DP daļēji vainīgs, ka akmens kāpnes tik nodilušas, jo augstākajā baznīcas tornī pasaulē vēlējušies nokļūt daudz ļaužu. Kad, pa šaurajām kāpnēm virzoties, solis kļūst arvien lēnāks un kājas gurdenākas, gribas pieiet pie maza lodziņa un atpūsties. Nogurušais kāpējs tad domā: cik gan traki ir tie franči, rīkodami skriešanas sacīkstes pa Eifeļa torņa kāpnēm!

Un tad jāapbrīno lidotāju meistardarbs: Ulma guļ drupās, bet minsters, pašā pilsētas sirdī, savu majestātisko stāju nav zaudējis arī šajā briesmīgajā kaŗā.

Šogad, 30. jūnijā paies 570 gadu kopš lika pamatakmeni grandiozajam dievnamam. Sākot celt baznīcu, kas spēj uzņemt 28.000 dievlūdzēju, Ulmā bija tikai 12.000 iedzīvotāju! Būve ilga 513 gadu. To beidza pag. gadsimta beigās. Taču ne baznīcas lielums un torņa augstums — 161,60 m — svarīgākais, bet daudzie mākslas darbi, ko dažādi meistari veikuši baznīcas iekšējā telpā. Arī milzīgās ērģeles ar savu 101 reģistri ilgu laiku bija lielākās Eiropā.

Minstera apkalpotājs, kas mīt kādā augstā torņa telpā, kur viņa uzturu uzvelk ar īpašu ierīci, kļuvis tikpat pelēks kā kāpņu akmeņi. Viņam taisnība, kad vecais vīrs saka, ka visu to, kas te redzams, nav bijis iespējams uzbūvēt, bet šie brīnumi ir izauguši. Tā, piemēram, kanceles vecākā daļa stāv jau no 1410. g., bet jaunākā veidota tikai priekš 10 gadiem. Virs kanceles paceļas brīnumains liepas koka jumtiņš, ko 1510. g. darinājis meistars Jergs Sirlins.

Ieejot minsterā, nevar neapstāties pie milzu plastikas, kur blakus lielam akmenim attēlots kāds vīrs darba drānās. Te viņš tagad jau vairākus gadsimtus stāv sava lielā brīnumdarba vidū. Tas ir Ulrichs Ensingers, Ulmas minstera galvenais radītājs, sava laika lielais būvmeistars, kas, starp citu, cēlis vēl Milānas domu un Strasburgas minsteru, arī Eslingenas „Frauenkirche". Viņa slava sākās 1392. g., un ikviens, kas godbijībā un apbrīnā atstāj Ulmas minsteru, apzinās, ka šī slava nezudīs vēl daudzus gadsimtus. Šķiet, ka ne tikai dievlūdzēji, bet pat ik akmens šajā celtnē dzied himnu Radītājam un teic Dieva mūžīgo godību.

Kad DP atkal sēž vilcienā un dodas atpakaļ uz savu nometni, lielākais no Ulmas minstera trim torņiem ilgi neizzūd vagona logā, un tā siluets izgaist pamalē tikai pamazām.

A. Šm.

Latviešu kultūras nedēļa Lībekā

Lielākajā Ziemeļvācijas latviešu centrā Lībekā šonedēļ notiek kultūras nedēļa, kas ar saviem sarīkojumiem solās kļūt par nozīmīgu notikumu. Kā izsakās apgabala labklājības un kultūras nozares vadītājs J. Rudzītis, šo sarīkojumu mērķis ir pievērst tautiešu uzmanību savai nacionālās kultūras dzīvei, tās sasniegumiem un rosmei, tā rodot garīgu stiprinājumu dzīves grūtumu pārvarēšanai. Tajā pašā laikā kultūras nedēļas sarīkojumi dos nojēdzumu arī sabiedroto pārstāvjiem par mūsu garīgo seju un tieksmēm.

Lībekā kultūras nedēļas sarīkojumu secībā mināms latvisko mantu klāsts, ko no tautiešiem savākuši skauti un gaidas, rakstnieku rīts ar J. Rudzīša un M. Bebrupes referātiem, Zuikas vīru koŗa koncerts ar jaunu programmu, kuŗā J. Kalniņa un Br. Skultes jaundarbu pirmatskaņojumi un Lībekas latviešu teātŗa Vulfa Svētki Skangalē pirmizrāde.

Līdzīgi sarīkojumi kultūras nedēļā kā Lībekā, notiek arī citos Šlezvigas - Holšteinas un Hamburgas apgabala latviešu centros, piem., Neištatē, Švarcenbekā, Gēstachtā, Flensburgā, Eitinā un citur. Viss tas kopā apliecina mūsu centienus saglabāt un pasargāt arī svešumā savas kultūras dzīves izpausmes.

Trumena doktrina

Ko caurmēra amerikānis domā par ASV ārpolitiku

Amerikāņu laikrakstu terminoloģijā radies jauns vārds — „Trumena doktrina." Vispirms ar šo vārdu jaunō prezidenta Trumena politiķu atbalstīt brīvas valstis pret totālitārismu, apzīmēja demokratu laikraksti, piem., lielais „New York Times". Pagāja vairāk kā nedēļa, iekāms par „Trumena doktrinu" sāka runāt arī republikāņu laikraksti, „New York Herald Tribune" priekšgalā.

Skaidrs katrā ziņā ne vien tas, ka Trumens ar savu priekšlikumu palīdzēt Grieķijai un Turcijai ne tikai izraisījis vienu no spilgtākām un aptveŗošākām politiskajām diskusijām pēckaŗa pasaulē, bet arī tas, ka viņš patiešām lūkojis iezīmēt jaunu virzienu ASV ārpolitikā, kādēļ arī saprotama viņa partijas preses vēlēšanās, nosaukt šo politisko programmu par „doktrinu" un pie tam vēl par Trumena doktrinu, tādējādi uzsverot to, ka jaunais pagrieziens galīgi izbeidz ASV izolācionisma programmu, kas bija pazīstama ar nosaukumu Monro doktrina.

Arī Monro, kā zināms, bija ASV prezidents. Viņš kļuva slavens un iegāja vēsturē ar to, ka pasludināja ASV atteikšanos no iejaukšanās citu kontinentu darīšanās un savukārt prasīja, lai citu kontinentu valstis neiejauktos Amerikas darīšanās.

Nevienam — ne Amerikā, ne ārpus Amerikas — nevar būt šaubu par to, ka lidmašīnu, raķešu un atomu laikmetā Monro doktrina vairs nav uzturama spēkā.

Par to, ko Trumena doktrinas labā vai ko tai par ļaunu teikuši amerikāņu valstsvīri, lasīts jau pietiekami daudz. Ir jau zināms, ka visumā doktrinai piekrīt, tikai daļa politiķu uzskata, ka pēc iespējas būtu jācenšas palīdzību apdraudētām valstīm virzīt caur UN. Mazāk dzirdēts par to, kā uz šo politiku raugās vienkāršais cilvēks Savienotās Valstīs, citiem vārdiem, kā uz to raugās sabiedriskā doma.

Mēnesi pēc vēsturiskās Trumena runas ASV sabiedriskās domas pētīšanas institūts izdarījis plašu aptauju un noskaidrojis, ka amerikāņu vairākums Trumena doktrinai labvēlīgi noskaņots. Uz jautājumu: „Vai jūs piekrītat 250 milj. dolaru aizdevumam Grieķijai?" 56 proc. atbildējuši jā, 32 proc. nē, 12 proc. jautājumam nav atbildējuši. Par palīdzības sniegšanu Turcijai izteikušies 49, pret 36 no simta, 15 proc. nav izteikušies. Tai pašā laikā tomēr 56 procenti izteikušies, ka palīdzības akcija būtu ievadāma ar UN starpniecību, 25 proc. bijuši pret to, 19 nav atbildējuši. Amerikāņiem jautāts arī, kāpēc, pēc viņu domām, jautājumu nav nodots UN. Visvairāk atbildējuši ar trim argumentiem: 1. UN darbojas pārāk lēni; 2. UN nav šādu jautājumu atrisināšanai sagatavota, tai nav ne naudas, ne ieroču; 3. Krievija pielietotu veto pret jebkādu palīdzību Grieķijai.

Galupa institūts pētījis amerikāņu domas arī par to, vai Grieķijas un Turcijas valdības patiešām pārstāv tautas vairākumu. Par Grieķiju 33 proc. izteikušies, ka jā, 25 proc., ka tā nav, 42 proc. teikuši, ka nezina. Par Turcijas valdības demokratismu bijuši pārliecināti 34 proc., 14 proc. domājuši, ka tā nav demokratiska, 52 proc. teikuši, ka nezina.

Pazīstamais sabiedriskās domas pētītājs Elmers Ropo, par šiem aptaujas rezultātiem rakstīdams, piebilst, ka tagad ļoti interesanti atcerēties kādas aptaujas rezultātus, kas iegūti 1944. gada beigās, kad kaŗš vēl nebija galā. Toreiz amerikāņiem paskaidrots, ka no Hitlera jūga atbrīvotās zemes pēc atbrīvošanas varēs izšķirties par jaunām valsts iekārtām. Esot paredzams, ka daudzos gadījumos Hitlera verdzinātās tautas šais vēlēšanās varētu izšķirties par komūnismu. Iztaujātajiem pēc šī paskaidrojuma bijis jāatbild uz jautājumu, vai tādos gadījumos amerikāņiem tomēr vajadzētu rīkot vēlēšanas nekavējoties vai komūnisma draudu dēļ labāk atstāt tur okupācijas spēkus un vēlēšanas atlikt. Toreiz par tūlītējām vēlēšanām, neatkarīgi no gaidāmā rezultāta, bija izteikušies 31,6 proc. amerikāņu, bet vairāk kā puse — 52,8 proc. bijuši par to, ka tad labāk nogaidīt. 9,9 proc. nav zinājuši, ko atbildēt. Elmers Ropo piebilst, ka toreiz amerikāņi atbildējuši uz šo jautājumu, nemaz neiedomādamies, ka atbrīvoto tautu vēlēšanas varētu arī tikt iespaidotas no ārvalstu puses.

Ievērības cienīgs ir apstāklis, ka vairāki demokratu laikraksti jau skaidrāk vai slēptāk norādījuši, ka Trumena izredzes 1948. gada vēlēšanās pēdējā laikā ievērojami pieaugušas. It sevišķi šīs balsis ieskanējušās pēc Trumena lielās runas Džefersona pieminas aktā. Bezpartejiskais „Christian Science Monitor", runu vērtēdams, aizrāda, ka Trumens gan nekādā veidā nav vērsies tieši pret republikāņiem, bet ar šo runu tomēr jau esot radījis vairākus pamatu balstus demokratu vēlēšanu platformai 1948. gadā. Stiprākais no šiem balstiem esot Trumena doktrina par palīdzību tautām, kas pretojas krievu ekspansijai. Šī politika zināmā mērā esot iedragājusi republikāņu opoziciju, jo tie, kas gribētu doktrinai pretoties, riskētu ar pārmetumiem, ka viņi „maigi" pret komūnismu. Republikāņi varot gan kritizēt un papildināt īpašos soļus programmas izpildīšanai, bet tiem būšot grūti atrast citu politiku, kamēr pastāvēs saspīlētās attiecības starp Padomju Savienību un ASV.

Par vispārīgo amerikāņu noskaņojumu vēl zināmu priekšstatu var dot Holivudas filmu rūpniecība, kas ir pazīstams jūtīgs termometrs amerikāņu noskaņojumam tā vienkāršā iemesla dēļ, ka filmu producenti pirmā kārtā ražo to, ko publika prasa. „New York Times" raksta, ka Holivudas nostāju pašreizējā politiskā situācijā nepārprotami rāda „Twentieth Century Fox" paziņojums, ka tā sākusi uzņemt filmu „Dzelzs aizkars". Filmā rādīšot krievu spiegus un viņu pūles iegūt valsts un armijas noslēpumus Kanādā un ASV. Tā būs itin kā dokumentāriska filma, un tās producents paskaidrojis, ka neesot gan nodoma tieši diskutēt komūnisma problēmas, bet skatītājiem arī nebūšot šaubu par to, kuras filmas personas ir nelieši un kuras pozitīvie varoņi.

Kamēr lielākā politiķu daļa ar lielākiem vai mazākiem iebildumiem jau izteikušies par Trumena doktrinu, nemitas arī kritikas, kas krasi vēršas pret to. Bijušais viceprezidents un ASV saimniecības ministrs Volless nedomā pārtraukt savu aģitācijas kampaņu Anglijā, bet paskaidrojis, ka viņa runas varētu uzskatīt par noziedzīgām tikai tad, ja ASV būtu kaŗā ar Padomju Savienību. Tagadējos apstākļos viņš tikai kalpojot ASV, lai paglābtu to no kaŗa. Un to viņš turpināšot darīt.

Bailes no kaŗa pauž arī „New York Herald Tribune" līdzstrādnieka Viljema Širera raksts „Trumena doktrina — militārs pasākums". Autors aizrāda, ka liekoties, ka Vašingtonā tagad visi vienprātīgi, ka Trumena priekšlikums būtībā ir militārs solis, kura gala mērķis, Valtera Lipmana vārdiem runājot, ir „vērst amerikāņu militāro varu pret padomju varu". Bet tādā gadījumā, saka Širers, visa šī politika arī jāvērtē kā militārs pasākums. Ja runājot par to, ka jāpanāk padomju atkāpšanās no Eiropas, tad esot jāzina, ka pašreizējā noskaņojumā krievi gan nebūšot uz šādu rīcību „pierunājami", to darīt tos varot piespiest tikai militārs amerikāņu spēks. Jautājums tāpēc esot: vai Amerikai ir pietiekami daudz spēka šādai akcijai tik tālu no pašas Amerikas un tik tuvu Krievijas robežām?

Turcijas armija, tālāk saka Širers, droši vien izturētu ilgāk, nekā izturēja poļi 1939. gadā. Bet vai tā ir tikpat laba kā bijušā vācu armija? Ja grieķu armija divos gados tikko varējusi atvairīt dažu tūkstošu partizānu uzbrukumu, ko tad tā varētu iesākt pret kombinētu dienvidslavu un bulgāru armiju, kas, papildināta dažām krievu vienībām, būtu ātri sastādāma? Pašiem amerikāņiem Eiropā ir tikai neliels karavīru kontingents Vācijā, kas patiesībā ir tikai policijas spēks. Daudzi Eiropas žurnālisti jau izteikuši bažas, ka Padomju Savienība, ja tā to gribētu, droši vien varētu okupēt visu kontinentu nedaudz nedēļās un atņemt amerikāņiem pat aviācijas bazes. Arī pati Eiropa, ieskaitot Lielbritaniju, jau kaŗā novājināta, un tās tautas nelabprāt ķertos pie ieročiem pat tad, ja tādi būtu, un pat tad, ja tās ļoti ienīstu padomju diktatūru un cienītu amerikāņus.

Noslēgumā Širers saka: „Ja sāktos kaŗš starp divām lielākām varām pasaulē, kā tas notiks tādā gadījumā, ja viens sāks pielietot militāru varu pret otru, tad, neatkarīgi no tā, kas „uzvarēs", mūsu civīlizācija, tāda kā tā ir tagad, beigs pastāvēt. Vismaz par to nevar būt šaubu.

Saprotams, ka daudz vairāk nekā paši amerikāņi Trumena doktrinu kritizē krievi. Gromiko Drošības padomē saka vienu runu pēc otras, kurā pārmet amerikāņiem nodomus ignorēt UN. AP ziņo, ka 14. aprīlī „Pravda" apgalvojusi, ka ASV gatavojoties dot aizdevumu Spānijai. „Ekspansīvās aprindas Vašingtonā un Londonā," rakstījusi Pravda, „ne tikai negrib palīdzēt spāņu tautai tās cīņā par demokratiju, bet, taisni otrādi, stiprina Franko ar kreditiem un izejvielām."

„San Francisco Chronicle" tai pašā laikā raksta, ka Maskavas radiofons runājot par amerikāņu nodomiem ierīkot aviācijas atbalsta punktu Grieķijas salā Lemnosā, tuvu pie Dardaneļiem. Laikraksts uzsver, ka šīs baumas varot satraukt miljoniem eiropiešu, un tagad, kad ASV intereses sniedzas visā pasaulē, pašu amerikāņu pienākums esot apkarot visas baumas, neatkarīgi no tā, kāda baumu fabrika tās izlaidusi. Lp.

Kur likt 5000 milj. mārciņu vilnas?

Ja LCK sociālai nozarei atļautu sadalīt tos vilnas krājumus, kas pašlaik pasaulē lieki, tad visi latviešu trimdinieki, kas atrodas Vācijā, varētu uzadīt sev tik daudz vilnas puloveru ar augstām atlokamām apkaklēm un gaŗām piedurknēm, ka tos nevarētu novalkāt arī līdz tam laikam, kad pasaulē, domājams, iestāsies taisnība — tas ir vismaz 15.000 gadus.

Aplēsums nav ne aplams, ne nepatiess — vismaz ne par tik, par cik runājam par vilnu un puloveriem, jo katra adītāja pateiks, ka no mārciņas labas vilnas iznāk lielisks pulovers pat liela auguma vīram. Vācijā ir mazliet vairāk nekā 100.000 latviešu trimdinieku, bet kā tas aprēķināts vilnas lietpratēju konferencē Londonā, pasaulē pašlaik ir 5.000.000.000 mārciņu vilnas, kuŗu nav kur likt.

Tā pati konference gan noskaidrojusi arī, ka dažās sapostītās Eiropas valstīs vilnas trūkstot, bet tā bijusi tikai lietpratēju konference vilnas jautājumu pētīšanai, kuras uzdevums bijis jautājumu noskaidrot, nevis grozīt savu valstu tirdzniecības noteikumus vai politiku.

Konferencē, piemēram, noskaidrojusi, ka ASV ar īpašu organizācijas starpniecību glabā 450.000.000 mārciņu vilnas. Daži esot ieteikuši to pārdot, bet citi lietpratēji aizrādījuši, ka šāda rīcība varētu satricināt citu valstu tirgus. Vispār daudzi lietpratēji aizrādījuši, ka vilnas produkcijas un patēriņa izbalansēšana ir pilnīgi nepieciešama. Patiesībā gan zināma izlīdzināšana jau notiekot dabiskā kārtā, it sevišķi ievērojot to, ka Savienotās Valstīs vilnas patēriņš ļoti liels. 1946./47. g. vilnas produkcija paredzēta nepilnas 3000 milj. mārciņas, bet patēriņš paredzēts tuvu pie 4000 milj. mārciņas. Lietpratēji arī atzinuši, ka vilnas ražošanu samazināt nebūtu ieteicams. Lp.

DAŽOS VĀRDOS

Padomju ostas Baltijas un Melnā jūrā paredzēts izbūvēt un paplašināt saskaņā ar jauno padomju tirdzniecības flotes izbūves plānu.

Par uzbrukumu „Amerikas imperiālismam" Irānas valdība apķīlājusi kreisās avizes „Shahbaz" numuru. Laikrakstā bija teikts, ka Amerikas imperiālisms ar dolaru politikas palīdzību uzspiežot Vidējiem austrumiem amerikāņu ietekmi.

Amerikāņu flotes vienība, kas patlaban viesojas Krētā, dosies tālāk oficiālā apciemojumā uz Istanbulu.

Pilsoņu kaŗš Paragvajā solās izvērsties par ilgstošu parādību, ziņo AP aģentūras novērotāji.

Vindzoras hercogs palīdzējis ugunsdzēsējiem apkarot Valdorfa viesnīcas 36. stāvā izcēlušos ugunsgrēku. Hercogs ar kundzi arī paši dzīvo slavenajā Ņujorkas viesnīcā.

Pēc četriem mēnešiem izcelts Havras ostā nogrimušais okeana tvaikonis „Liberté", agrākā vācu „Europa". Tvaikonis „Queen Elisabeth" pēdējā pārbaucienā uz Londonu aizkavēts 24 stundas miglas dēļ, bez tam vairāk nekā diennakti nogulējis uz sēkļa.

350 nonāvēti un pāri par 2000 ievainoti lielā sprādzienā Teksassitijā. Pirmais sprādziens noticis uz kāda franču kuģa, pēc tam sekojuši citi kādā ķīmiskā fabrikā, izceloties lieliem ugunsgrēkiem. Nonāvēto skaits vēl var pieaugt līdz 1000.

Tikai 3 litrus vīna mēnesī arī turpmāk saņems franču patērētāji, jo neesot iespējams devu palielināt. Arī šo devu varot garantēt tikai lielpilsētās. Turpretim tabakas deva vīriešiem kopš aprīļa paaugstināta līdz 5 paciņām tabakas vai 10 paciņām cigarešu mēnesī. Sieviešu deva paliek līdzšinējā. Lētās tabakas šķirnes varēs pirkt neierobežotā vairumā par divkāršu cenu.

Miljonu automobiļu pēc kaŗa jau paguvušas izlaist Forda automobiļu fabrikas.

Padomju profesoriem patlaban izbūvē lielas, ērtas mājas ar visu komfortu, ziņo DENA.

Pirms diviem gadiem, ņujorkieši, brāļi Roberts un Marcis Berkens apprecēja māsas Beatrisi un Doroteju Senkofu, iekārtoja dzīvokļus vienā un tai pašā Bruklinas namā, katru dienu brauca darbā uz vienu un to pašu farmaceitisko fabriku un nesen vienā reizē ieradās Kaledonijas hospitālī, kur viņu sievas vienā stundā bija laidušas pasaulē katra pa vienai veselīgai meitai.

Lidojumā ap zemes lodi jaunu pasaules rekordu sasniedzis Čikagas pildāmspalvu fabrikants Reinnoldss, kopā ar diviem lidotājiem „Douglas A26" divmotoru bumbvedī, veicot 28.000 km gaŗo lidojumu 78 stundās, 55 minūtēs un 56 sekundēs un par vairāk nekā 12 stundām pārspējot Hauarda Hjūza 1938. g. sasniegto laiku, kaut gan Hjūza maršruts bija par kādiem 9000 km īsāks.

Noskaņojuma pārmaiņas Čechoslovakijā

ČECHI JŪTAS KOMŪNISMĀ VILUŠIES

Viena no valstīm aiz „dzelzs aizkara", par kuŗu ārzemju presē atrodams vismazāk informācijas, atskaitot vienu otru valstsvīra oficiālu deklarāciju Eiropas lielās politikas jautājumos, ir Čechoslovakija. Tādēļ var interesēt stāvokļa attēlojums šinī zemē, kāds sniegts Šveices laikrakstā „Der Bund", pamatojoties uz kāda šveicieša vēstuli redakcijai.

Vēl pirms pusgada, diskutējot ar čechiem nacionālizācijas jautājumu, gandrīz visur bija dzirdams uzskats, ka lielāko uzņēmumu nacionālizācija bijusi vienīgā izeja no vāciešu radītā katastrofālā stāvokļa. Daudzi vācu uzņēmumi praktiski bija palikuši bez saimnieka, un čechu rokās palikušo uzņēmumu financiālos pamatus bija sapostījusi vāciešu financiālās un materiālās izsaimniekošanas un izlaupīšanas politika. Vienīgi visas nācijas kopīgā piepūle spētu saimniecību atkal padarīt stipru un dzīvot spējīgu. Nacionālizācijas domas galvenie paudēji bija komūnisti, un krieviem draudzīgais noskaņojums pēc atbrīvošanas no vācu jūga nacionālizāciju atvieglója.

Tāds bija stāvoklis vēl pēdējā vasarā. Kopš tā laika daudz kas pārmainījies. Uzmanīgam vērotājam nevar palikt nepamanīts apstāklis, ka nepastāv vairs tik stipra orientācija uz Maskavu un ka rūpīgi un apzināti tiek sekmēts pieslēgums rietumiem kā garīgā, tā saimnieciskā ziņā. Pagājušā vasarā vēl ik uz soļa, skatlogos, birojos, restorānos un citur bija redzams Staļina portrets, bet tagad jāiet tālu, līdz var sastapties ar šo rusofilās nostājas izpaudumu. Arī sirpja un veseŗa nozīmes svārku atlokā kļuvušas retas. Komūnisti, par spīti viņu lielajai piepūlei, neapšaubāmi zaudējuši daļu savas ietekmes. „Tīrasiņu komūnistu" skaitu šodien vērtē uz apmēram 20% no visiem iedzīvotājiem. Salīdzinot ar pēdējo vēlēšanu rezultātiem, šāds skaitlis gandrīz pārsteidz, bet tas tomēr liekas ticams, ja sīkāk aplūko dažus apstākļus.

Lielais vairums Čechoslovakijas iedzīvotāju pirmajā prieka reibonī pēc atbrīvošanas vismaz nebija noskaņoti pret komūnistiem. Čechi ir ļoti strādīga, amatnieciski apdāvināta tauta, kas nenododas politikai ar īpašu kaislību. Drīzāk tie ir vēsa saprāta un reālistiski ļaudis. Tā arī notika, ka laikā, kad krievi vēl bija Čechoslovakijā un viņu vara varēja izpausties tieši, daudzi komūnisti nonāca saimniecības un pārvaldes noteicējos posteņos, pie tam bez sevišķām politiskām cīņām. Bet daļa šo komūnistu starplaikā jau nomainīta, jo tie neizrādījās pietiekami spējīgi. Bieži viņu vietā atkal pieaicināti agrākie direktori, inženieri un ierēdņi. Prezidents Benešs, kam visa republika pieķeŗas ar lielu mīlestību, un viņa ārlietu ministrs Masariks — lielā Masarika dēls — nav komūnisti, bet piekopj gudru, nacionāli čechisku politiku, kuŗas pirmais mērķis ir Čechoslovakijas valsts labklājība un neatkarība.

Bet ir vēl citi iemesli, kādēļ simpatijas komūnistiem mazinājušās. Izdarot nacionālizāciju un valsts finanču pārkārtošanu, rūpnīcu īpašniekiem garantēja atlīdzību, un arī bloķētos banku kontus, pēc to legālās izcelšanās pārbaudes un aplikšanas ar nodokļiem, solīja atbrīvot. Kopš tā laika pa Moldavu aiztecējis daudz ūdens, bet nav vēl nekādu pazīmju, ka šos solījumus pārredzamā nākotnē realizēs. Ekspropriēto skaits un krājēju skaits ir liels. Bez tam ļaudis atceras konstatējumus krievu okupācijas laikā, kas ne vienmēr bija krieviem labvēlīgi. Klāt nāk vēl birokratisms, kas pieņēmies gluži ārkārtīgos apmēros un kam nodevušies arī komūnistiskie ierēdņi. Viss tas, ātrāk nekā varēja gaidīt, novedis pie stipri nacionāli akcentētas, neatkarīgas nostājas.

Čechu saimniecība patlaban iekļauta divgadīgā jaunuzbūves plānā. Visa čechu tauta ar milzu enerģiju strādā savas zemes saimnieciskai atveseļošanai. Bet šis plāns ir ar komūnistisku izcelšanos. Sekmju gadījumā tam jāpierāda komūnisma dzīvot spēja. Čechu saimniecības pazinēji jau tagad apgalvo, ka plāns izpildīsies tikai par kādiem 60%. Ja tas nerealizēsies pilnos apmēros, tad vainīgi būs vadītājos posteņos vēl palikušie komūnisti, kā arī nacionālizācijas gaitā radies birokratisms.

Varbūt esot riskanti, teikts raksta nobeigumā, šos spriedumus uzņemt par neapšaubāmiem faktiem, bet notikumu attīstība tomēr atļaujot izdarīt pamācīgus secinājumus.

Nemieri Francijas kolonijās

Marokā un citās franču Ziemeļafrikas zemēs sākušies nemieri. Prezidents Oriols personīgi devies turp, pa ceļam vēl Tulonā izteikdams pārmetumus ģenerālim Degolam, kas nopietnā brīdī graujot Francijas vienotību.

Pirms dažām nedēļām ar ieroču varu apspiesti nemieri Madagaskarā. Vietnamieši Indoķīnā paziņojuši, ka gatavojas ilgstošam koloniju kaŗam.

Atskaitot kaŗu Indoķīnā, pārējais var likties sīki un maznozīmīgi starpgadījumi, bet, visi kopā savirknēti, tie rada vienu no smagākajām Francijas problēmām. Kad jaunais franču virskomisārs ieradās Indoķīnā, viņš teica: „Uz spēles ir visa Francijas ūnija (jaunais nosaukums „franču imperijas" atvietošanai). Uz spēles ir pašas Francijas liktenis."

Līdzīgi vārdi arvien biežāk dzirdami Francijas likumdošanas sapulcē. Nodoms pārvērst franču imperiju par Francijas valstu ūniju, acīm redzot draud sabrukt, jo otrs pasaules kaŗš modinājis daudzo koloniju tautu vēlēšanos klūt neatkarīgām un brīvām. Un likumdošanas sapulcē atkārtoti izteikti brīdinājumi, ka, ja Francijai neizdosies saglabāt sev Indoķīnu, tai neizdosies saglabāt sev arī citas bijušās kolonijas. Ja tas tā notiktu, tad Francijai neizdotos arī vairs atkopties un saglabāt savu lielvalsts stāvokli. Izteiktas bažas arī par to, ka, ja Francija pamestu Indoķīnu, tur sāktos pilsoņu kaŗi, kuŗu rezultātā Indoķīna noklūtu citas lielvalsts varā.

Stāvokli sarežģī ne vien koloniju tautu tieksmes pēc neatkarības, bet arī lielā dažādība atsevišķo zemju stāvoklī un nesaskaņas šai jautājumā pašas Francijas politiķu vidū.

Indoķīna, Madagaskara un Rejuniona joprojām ir koloniju stāvoklī. Tunisa un Maroka ir protektorāti. Trīs departamentus Ziemeļafrikā, franču Gvajānu un dažas citas kolonijas kopš kāda laika uzskata par pašas Francijas sastāvdaļām — atsevišķiem departamentiem. Indoķīnā vietnamieši grib no Francijas pilnīgi atdalīties. Madagaskarā paši iedzimtie vēl nav vienprātīgi par to, kādu stāvokli tie gribētu iegūt. Ziemeļafrikāņi ir nepacietīgi par absolūtās konstitūcijas izpildīšanas lēmumu.

Tai pašā laikā nav skaidrības arī pašu franču politikā. Kamēr agrāk gandrīz visas kreisās partijas pretojās imperiālismam, sociālisti tagad visiem spēkiem pūlas saglabāt Francijas ūniju. Komūnisti tai pašā laikā stūrgalvīgi pretojas valdības politikai Indoķīnā, veicina iedzimto prasības Ziemeļafrikā un apliecinājuši simpatijas nemierniekiem Madagaskarā.

Līdz šim tomēr arī labā spārna franču politiķi nav pārmetuši komūnistiem, ka viņa šādā veidā atbalstītu kādu citu valsti vai rīkotos tās uzdevumā. Ministru prezidents Ramadjē nesen pēc kāda jautājuma oficiāli atzinis, ka, piemēram, Padomju Savienības nostāja Indoķīnas pilsoņu kaŗa jautājumā bijusi absolūti korekta. —pa.

Romā būs pazemes dzelzceļš

Pirms dažiem mēnešiem atjaunoti kaŗa laikā pārtrauktie Romas pirmā pazemes dzelzceļa būvdarbi, turpinot tuneļa urbšanu. Būvi, kas sākta 1938. g., cer nobeigt nākamgad. Līnija būs 13 km gaŗa ar starpstaciju ik pēc kilometra, un vilcieni tajā apgrozīsies ik pēc trim minūtēm abos virzienos. Būvi palēdzināja daži neparedzēti apstākļi, piemēram, gruntsūdens ieplūšana un uzduršanās senām būvēm. Tā tuneļa strādnieki kādu dienu pēkšņi atradās sena romiešu patricieša nama dzīvojamā istabā, ko rotāja vērtīgas freskas un skulptūras. Pēc tam darbus uzraudzīja arī archaiologu grupa, lai aizkavētu varbūtēju jaunu atradumu sapostīšanu.

Pielaižama jūras nezvēru esamība

Pazīstamais zinātnieks un ASV hidrografijas pārvaldes okeanografijas nodaļas vadītājs Dr. Ričards Flemings kādā radio raidījumā izteicās, ka iespējama vēl neredzētu jūras nezvēru pastāvēšana neizpētītos okeanu dziļumos. Flemings gan raugās ļoti skeptiski uz dažādiem nostāstiem par it kā Lochnesas ezerā vai citur redzētām jūras čūskām un citiem nezvēriem, bet domā, ka nebūtu izslēdzama varbūtība par kaut kādu nezvēru eksistenci okeanos 9 un vairāk km dziļumā. Neviens gan tādas nav patiesi redzējis, bet tādi tomēr varētu okeanu dziļumos dzīvot, jo ir arī citas [illegible] milzu dzīvnieki ar [illegible] gariem taustekļiem. NYHT

„Kaut mēs iegūtu tikai vienu grozu!"

Tik pesimistiski noskaņots sporta žurn. „Wiener Sport in Bild und Wort", rakstot par Austrijas vienības izredzēm Eiropas meistarsacīkstēs basketbolā, kas pašreiz sākas Prāgā un turpināsies līdz 3. maijam. Austrieši atzīstas, ka basketbola attīstībā viņi pagaidām ir tikai „bērna autiņos", taču Prāgā cer daudz mācīties, lai pēc tam postos olimpiskam basketbola turnīram 1948. g. Londonā.

„Wiener Sport in Bild und Wort" vēl raksta, ka Prāgā pārsteigumus var sagādāt PSRS vienība, kas ieguvusi spēcīgu pastiprinājumu ar Baltijas zemju spēlētājiem. Tā jau arī tiešām var arī būt. Maskavā nesen notika 8 pilsētu reprezentantu basketbola turnīrs. Uzvarēja maskavieši, finālā pieveicot Kauņas izlasi tikai 24—23. Rīgas vienība, kas priekšsacīkstēs uzvarēja Kauņu 21—18, kopā ar 2 citu pilsētu pārstāvjiem ieguva 3. vietu.

Eiropas meistarsacīkstes basketbolā šogad Prāgā notiks jau 5. reizi. 1935. g. Ženevā uzvarēja Latvija, 1937. g. Rīgā — Lietuva, 1939. g. Kauņā — atkal Lietuva un 1946. g. Ženevā — Čechoslovakija. Domā, ka 6. Eiropas meistarsacīkstes notiks 1949. g. Polijā. Šo jautājumu pilnīgi izlems tagad Prāgā.

ZVIEDRIJAS CĪKSTOŅU UZVARA

Eiropas meistarsacīkstēs grieķu-romiešu cīņā Prāgā labākās sekmes guva Zviedrijas cīkstoņi, iegūstot 14 p., tālāk seko PSRS 12 p., Turcija 8 p., Ēgipte un Ungārija 4 p., Norvēģija un Somija 2 p. un Čechoslovakija 1 p. Mušas svarā uzvarēja Sundins (Z.), gaiļa sv. Hasans (E.), spalvas sv. Anderbergs (Z.), vieglā sv. Freandfors (Z.), pusvidējā sv. Dogu (T.), vidējā sv. Bjelovs (PSRS), pussmagā sv. Koberidze (PSRS) un smagā sv. Kotkass (PSRS). Kotkass bija Eiropas meistara godā jau arī priekš otrā pasaules kara, kad viņš reprezentēja „stipro vīru zemi" Igauniju. Jaunos Eiropas meistarus apbalvoja čechu valsts prezidents Benešs, ministru prezidents Gotvals un Prāgas lielvecākais Dr. Vaceks.

VUDKOKA CERĪBAS IZGAISUŠAS

Eiropas un Anglijas smagā svara boksa čempions Bruse Vudkoks domāja klūt Džo Luisa pasaules meistara „tronī", taču 15. apr. Londonā šīs cerības izgaisa dažās minūtēs. 15 gājienos paredzētajā cīņā pret Džo Baski (ASV) angļu meistars jau pašā sākumā meklēja glābiņu, pakritot uz ringa dēliem. Liels Baski pārsvars turpinājās arī vēlāk, un 7. gājienā Vudkoks jau izrādījās tik nevarīgs, ka zaudēja ar techn. knockout. Sacīkstē noraudzījās 11.000 skatītāju.

BAZELIEŠI UZVAR, BET SKATĪTĀJI PROTESTĒ

Šveices kausa izcīņā futbolā, kas šogad notika jau 22. reizi, Lozanas „Sports" pusfinālā ar „Locarno" 2 reizes spēlēja neizšķirti un tikai trešajā sacīkstē „Sports" uzvarēja 3—2 (1—1). Fināla sacensībā Bernē „FC Basel" pieveica „Sportu" 3—0. Jau 1. puslaika beigās tiesnesis noraidīja no laukuma Šveices valstsvienības uzbrucēju Georgu Aebi, pēc kam bāzelieši ieguva visus 3 vārtus. Sacīkstes beigās apm. puse no 28.000 skatītājiem (tas ir apmeklētāju rekordskaits Šveices futbola kausa izcīņā) skaļi protestēja par tiesneša lēmumu „Aebi lietā". Painka pat uzvarētāju godināšana. Šveices futbola savienības prezidents Krebs pasneja pateikt pāris vārdu un lielajā knadā pasniedza kausu „FC. Basel" vienībai.

MŪSU BASKETBOLISTU PANĀKUMS

Vāciešu organizētā lielā basketbola turnīrā Augsburgā startēja Augsburgas, Minchenes un Berlīnes vienības. Uzvarēja Augsburgas „Turngemeinde Viktoria" piecnieks, kas pieveica Minchenes izlasi 29—12 un Berlīni 27—9. Augsburgiešu sastāvā spēlēja latviešu basketbolisti. Laikraksts „Schwäbische Landeszeitung" raksta, ka Vītols, Šulcs, Ritums, Ārens un Richters nodemonstrējuši ātru un techniski skaistu spēli. Sarīkojumā bija ap 1000 skatītāju.

E. KLAIŠIS — LATVIEŠU SPORTISTU VADĪTĀJS ZVIEDRIJĀ

Stokholmas laikr. „Sporta Pasaules Magazins" ziņo, ka Stokholmas latviešu YMCAs sportistu un sporta darbinieku sanāksmē par priekšsēdi ievēlēts bij. Liepājas Auseklа basketbolists Ernests Klaišis, bet YMCAs sporta padomē inž. J. Ritums, V. Šmits, H. Dācis un J. Reneslācis. Zviedrijā pēdējā laikā redzami pieaudzis latviešu jauno sportistu skaits.

Starptautiskā šacha turnīrā Mardelplatā, Argentīnā, uzvarēja polis Michaels Najdorfs, kas tagad ir Argentīnas pavalstnieks. 2. v. ieguva G. Stālbergs (Zviedrija), 3. E. Eliskāzens (Austrija). Bij. pasaules meistars Dr. M. Eive (Holande) ierindojās tikai 6. v. Par savām neveiksmēm viņš aizbildinās ar neierasto klimatu un mačā pret Najdorfu grib „reabilitēties".

Speciālu pastmarku sēriju izdos Šveice sakarā ar 1948. g. olimpiskām spēlēm ziemassportā St. Moricā.

J. Daliņu aicina uz Berlīni

MŪSU PASAULES REKORDISTA PIRMAIS STARTS JAUNAJĀ SEZONĀ

13. apr. Pinnebergas apg. vāciešu rīkotajās soļošanas sacīkstēs 4 km distancē kalnainā un smilšainā ceļā šogad pirmo reizi startēja mūsu pasaules rekordists J. Daliņš un pārliecinoši pieveica visus savus konkurentus, to vidū labākos vācu soļotājus. Uzvarētāja rezultāts — 19:42.0 min. Arī vienību sacensībā uzvarēja latvieši — Pinnebergas Baltijas universitātes soļotāji (Daliņš, Pūpēdis, Šiņicins). Otrā vietā ierindojās Hamburgas vācu vienības „H. S. V." sportisti. Jānis Daliņš stāsta: „Ievērojamas soļošanas sacensības notiks 1. jūn. Hamburgā 10 km distancē. Tām nopietni trenējos. Pašreiz atkal liels prieks soļot, laikam „vecuma pavasaris". 11. maijā mani aicina startēt 20 km soļojumā „Quer durch Berlin" sacīkstēs, kur agrākajos gados vairākas reizes uzvarēju. Šoreiz tomēr nestartēšu. Ja būs iespēja, tad nezin vai šovasar nebraukšu uz Angliju. Esmu kļuvis visai domīgs."

DP šachisti organizējas

3 UZVARĒTĀJI DP TURNĪRĀ ŠLEISCHEIMĀ

Amerikāņu joslas DP meistarsacīkstes šachā notika bezpavalstnieku nometnē Šleischeimā. Nebija ieradušies mūsu šachisti Endzelīns un Zemgalis, tāpat arī gaidītais ukraiņu lielmeistars Bogotirčuks. Pirmo vietu dalīja lietuvietis Tautvaišis, krievs Selezņevs un ārpus konkurences spēlējošais vācietis Šindlers ar ik 8.5 p. (no iesp. 12). 4. latv. Ozols 8 p., 5. čechs Kozma un latv. Dreibergs 7.5 p., 7. liet. Arlauskas 7 p., 8. krievs Jasinskis 6 p., 9. krievs Stojanovskis, krievs Sapronovs un latv. Stabiņš 4.5 p., 12. latv. Pamiļens un krievs Špenglers 1.5 p. Meistars izšķirsies Tautvaiša — Selezņeva mačā. Atsevišķo dalībnieku [illegible] niecīgā starpība liecina par ļoti vienlīdzīgām spējām.

Tautvaišis gandrīz visu laiku bija 2. v., bet pēdējā kārtā pieveica Stabiņu un ierindojās uzvarētājos. Pēc labi nospēlētās atklātnes Stabiņš neatrada pareizu turpinājumu, kāpēc arī neguva cerēto „remisu". 60 g. v. visā pasaulē pazīstamais galotņu komponists Selezņevs arī šoreiz spilgti nodemonstrēja savu izcilo galotņu techniku. Šindleram daudz palīdzēja laime. Kaut savos [illegible] sasniegumos viņš var lepoties, ka 1927. g. Vācijas meistarībā dalījis 1. un 2. vietu. Ozolam, tāpat kā nesen Hanavas lielajā turnīrā, arī šoreiz no uzvarētāja goda pietrūka [illegible] ½ punkts. Dramatiskākā bija Kozmas — Dreiberga partija. Uzvaras gadījumā arī Dreibergs dalītu 1. v. Ar efektīgu dāmas upuri Kozma tomēr savu pretinieku pieveica. Tā bija turnīra skaistākā partija, pēc kam seko Selezņeva — Stabiņa sacensība. Zemāku vietu nekā bija gaidīts ieguva Arlauskas. Jauns talants krievu emigrantu vidū ir 21 g. v. Jasinskis. Krievu spēlētāji savus pretiniekus pārsteidza ar teicamajām zināšanām atklātņu teorijā. Pamiļena spēlē bija jūtams treniņu trūkums. Šleischeimas turnīra partijas sakopos grāmatiņā, kas iznāks vācu valodā. Sacensību nobeigumā notika ātrspēles turnīrs. Uzvarēja Tautvaišis.

Lai veicinātu turpmāko sadarbību, nodibināja amerikāņu joslas DP šacha savienību. Par valdes priekšsēdi ievēlēja Meļņikovu (Minch.), viņa pal. Tautvaiši (Dilingena), sekr. Bolšakovu (Minch.), kas. Dreibergu (Minch.), bet valdes loc. Stabiņu (Augsb.), Lankavu (Minch.) un Selezņevu (Ašafenburga). A. St.

Divas izvēles

Amerikāņu žurnāla „Life" redaktori par labāko žurnālā 10 gadu laikā ievietoto meiteņu uzņēmumu atzinuši šo kinoaktrises un dejotājas Ritas Heivorzes attēlu, bet . . .

. . . ap 100.000 vēstules lasītāji savu atzinību devuši Holivudas statistei Cailijai Viljemai „Life"

Pēc 100 gadu darba

pabeigta pirmā bušmeņu valodas vārdnīca

Grāmatu piekrautā darbistabā Keptaunā, Dienvidafrikā, pie rakstāmmašīnas sēž sieviete. Viņai ir 80 gadu, un patlaban viņa taisās nobeigt darbu, kas sākts pirms gandrīz 100 gadiem: Doroteja Blīka jaunkundze pieliek pēdējo punktu pirmajai bušmeņu valodas vārdnīcai.

No visām vēl dzīvajām pasaules tautām bušmeņi ir vispirmatnējākie un tos mēdz dēvēt par 20. gadu simteņa akmens laikmeta ļaudīm. Dienvidafrikas bušmeņi augumā daudz nepārsniedz 1,20 m. Viņiem ir krunkaina āda, tie spēj ar ožu izsekot pēdas, viņiem piemīt ārkārtīga izturība tuksneša apstākļos, un viņi mīl apgleznot alu sienas. Bušmeņi mīt savā tagadējā dzīves vietā jau no neatminamiem laikiem. Pirmie baltie cilvēki tur ieradās pirms 300 gadiem, bet tikai tagad pirmo reizi būs rakstos fiksēta viņu valoda. Doroteju Blīku uzskata par lielāko autoritāti bušmeņu valodas un tikumu jautājumos. Valodai ir ap 12 ļoti sarežģītu izlokšņu, ar skaņām, kas nav uzrakstāmas ar parastajām burtu zīmēm. Blīka pavadījusi bušmeņu vidū daudzus gadus, devusies vismežonīgākajos Afrikas apvidos, lai studētu šīs dīvainās tautas dzīvi. Viņa arī bauda bušmeņu pilnīgu draudzību un uzticību, kaut gan tie ir bīstami un bieži uzbrūk svešniekiem ar savām saindētajām bultām. Bet miss Blīka savu mūžu nav nēsājusi ieroci.

Par bušmeņu valodu sāka interesēties Blīkas tēvs 1850. g., sākdams sastādīt bušmeņu valodas vārdnīcu. Visas pārējās melnās mežoņu tautas bija apciemojuši misionāri, bet bušmeņi bija visus nonāvējuši. Dzīvodams Keptaunā, vecais Dr. Blīks ieguva gubernātora atļauju nodarbināt savā dārzā dažus par noziegumiem sodītus bušmeņus un ar viņu palīdzību sāka studēt bušmeņu valodu ar vienkāršu uzskatamības metodi. Dorotejai esot 3 gadu vecai, tēvs nomira, bet 20 gadu vecumā viņa turpināja tēva sākto darbu, ko tagad sekmīgi pabeigusi.

„Leader Magazine"

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks.), maksā RM 5.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 4.— mēnesī par eksemplāru. Sludinājumu maksa: RM 2.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi līdz 4 rindām — RM 4.—, garāki par 4 rindām pēc parastā tarifa.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/D., Bürgermeister - Landmann - Platz 7.

ARDŽENTIJA, KASABLANKA, KAIRA, TEHERANA

IZVILKUMI NO TĀM NODAĻĀM ELIOTA RUZVELTA GRĀMATĀ PAR VIŅA TĒVU PREZIDENTU FRANKLINU DELANO RUZVELTU, KUR ATTĒLOTAS LIELĀS KAŖA LAIKA KONFERENCES

(5. turpinājums)

„Ak! . . . Satikos ar Čangu, saņēmu telegrammu no krusttēva Džo . . ."

„Ko viņš telegrafē?"

„Viņš būšot Teherānā nākošā svētdienā."

„Tātad satikšanās izlemta galīgi?"

„Tā liekas." Tēvs turpināja ēst olas.

„Ko tu domā par Čangu?" es jautāju.

Tēvs paraustīja plecus. „Apmēram tāds, kā jau biju iedomājies. Viņš un Čanga kundze bija te vakar vakariņās. Viņš zina, ko grib, un zina arī, ka var visu to dabūt. Bet gan kaut ko sarunāsim . . . Satikdamies ar Čangu, uzzināju vairāk, nekā būtu uzzinājis, četras stundas uzklausīdams štāba ziņojumu."

„Ko tu uzzināji vairāk?"

„Par karu Āzijā, kas netiek izcīnīts, un par to, kāpēc Čanga spēki nemaz necīnās — par spīti laikrakstu ziņojumiem, ka tie to dara. Viņš apgalvo, ka viņa pulki nav apmācīti un tiem nav ieroču. Tam arī var ticēt. Bet tas neizskaidro iemeslu, kādēļ viņš tik cītīgi cenšas atturēt Stilvelu no ķīniešu spēku apmācīšanas. Un tas neizskaidro arī, kāpēc viņš tur tūkstošiem savu labāko vīru augšā ziemeļrietumos gar Sarkanās Ķīnas robežu. Patiesībā mūsu uzdevums Ķīnā ir tikai viens: panākt to, lai ķīnieši sāktu karot un saistītu japāņus."

Pēcpusdienā piedalījos citā pasākumā — atvietoju tēvu kokteiļa partijā par godu Čangaišeku pārim. Čangkaišeka kundze pārsteidza mani kā īsta aktrise. Pusstundu viņa runāja piemīlīgi un intensīvi — pastāvīgi cenzdamās padarīt mani par sarunas centru. Nekad mūžā vēl nebiju piedzīvojis tik lietpratīgu glaimošanu un aplidošanu.

Ne brīdi nedomāju, ka Čangkaišeka kundze iedomātos, ka tai ļoti svarīgi pieglaimot mani savā pusē saviem turpmākiem nodomiem. Bet es gan domāju, ka Čangkaišeka kundze jau tik daudz gadu pieradusi darīties ar ļaudīm — it sevišķi vīriešiem — ka šāda pieglaimošanās kļuvusi tās otra daba. Un man patiešām būtu bail pieredzēt tās pirmo dabu — tā droši vien atbaidītu.

Kad viņa aizgāja, mani iepazīstināja ar ģenerālisimu, kas neprot angliski. Apmainījāmies nenozīmīgiem komplimentiem ar tulka palīdzību. Pēc kādas stundas steidzos atkal uz tēva vasarnīcu, kur noziņoju viņam par sarīkojumu. Īpaši pateicu viņam savas domas par kundzi.

Viņš pabrīnījās un teica: „Nezinu, vai es pats būtu viņu tik bargi novērtējis. Viņa bez šaubām gadījumu izmantotāja. Un es nevēlētos būt viņas ienaidnieks. Bet kas gan pašreizējos apstākļos Ķīnā varētu stāties Čanga vietā? Par spīti visiem viņu trūkumiem, mums tomēr jāturas pie Čangiem.

Nākošā dienā visu pēcpusdienu tika rīkotas lielas vakariņas vēstnieka vasarnīcā, bet Čangi nevarēja uz tām ierasties. Toties viņi atnāca pie mums uz pēcpusdienas tēju. Visvairāk runāja kundze. Viņa plaši izklāstīja nodomus vairot izglītību Ķīnā pēc kaŗa un citus nākotnes nodomus. Tēvs klausījās laipni uzmanīgs.

Pirms aiziešanas kundze, uzņēmdamās tulka lomu, iepazīstināja tēvu ar Čanga prasībām saskaņā ar kādu iepriekšēju vienošanos ar tēvu par nodomiem ķīniešu apvienošanai, īpaši par komūnistiem. Bet sarunas ātri pārtrauca. Acīm redzot tas bija izrunāts jau agrāk.

Vakarā pēc dinejas, kurā piedalījās arī Čērčils, sarunājos ar tēvu, kamēr pirms gulētiešanas izsmēķējām pa cigaretei. Viņš atkal runāja par ērkšķaino kaŗu Āzijā. „Angļi nepiekrīt mūsu plāniem karot pret japāņiem, lecot no vienas salas uz otru. Un viņiem arī nepatīk mūsu nodoms izmantot Filipīnas par pēdējo bāzi karam pret Japānu." Viņš paskābi nosmaidīja. „Varbūt viņi netic, ka filipīnieši būs mūsu pusē, jo domā, ka arī viņu koloniju tautas tādā gadījumā nebūtu ar viņiem."

Tad tēvs pievērsās Ķīnas problēmai. „Esmu sarežģījies daudzus iebildumus pret Čanga režīmu. Pateicu viņam arī, ka tas nekādi neatbilst modernas demokrātijas principiem. Teicu viņam arī, ka tam vajadzēs izveidot vienotu valdību kopā ar komūnistiem vēl pirms kaŗa beigām. Viņš apsolījās to darīt, tiklīdz saņemšot garantijas, ka Padomju Savienība respektēs Mandžūrijas robežu. Šis jautājums ir mēnts Teherānas darba kārtībā. Toties mēs atkal atbalstīsim Čanga prasību, lai Lielbritānija un citas valstis atsakās no speciālām imperiju tiesībām Hongkongā, Šanghajā un Kantonā."

„Vai nav grūti saprasties ar Čērčilu šais jautājumos?" es jautāju.

„Viņš neko daudz nevar iebilst, jo 99 proc. no visiem materiāliem un cilvēkiem japāņu sakaušanai dod amerikāņi," asi atteica tēvs.

4. — Teherāna

Kad ieradāmies Teherānā, atradām, ka tēvs nav novietots ASV, bet padomju vēstniecības namā. Uzzināju, ka tas noticis aiz saprotamiem iemesliem. Vispirms tēvs bija noraidījis šo priekšlikumu, ko bija izteicis pats Staļins, aizrādīdams, ka jutīsies brīvāks, ja nebūs viesis. Bet galu galā viņš aiz drošības iemesliem bija Staļina priekšlikumu pieņēmis.

Pirmdienas rītā satiku tēvu. Bija gan pats noguris, bet arī sajūsmināts. Beidzot sākās konference, ko tēvs bija vēlējies noorganizēt jau 12 mēnešus.

„Kāds viņš ir, tēt, vai esi viņu jau saticis?"

„Krusttēvu Džo? Saprotams, ka satiku. Viņš vakar atnāca apsveicināties."

„Ko dara Čērčils?"

„Viņš nebija klāt. Pirmo reiz satikāmies tikai mēs divi — krusttēvs Džo un es. Un tad vēl viņa tulks Pavlovs."

„Novērtējāt viens otra spēkus, ko?"

Viņš pabrīnījās. „To gan negribētos teikt. Mēs tikai paskatījāmies viens uz otru, lai noskaidrotu, kādi ļaudis esam."

„Kāda veida vīrs tad viņš ir?"

„Nu . . . viņam visai masīvs augums, viņš runā brīvi, šķiet ļoti pašpārliecināts, kustas lēni — visā visumā diezgan iespaidīgs."

„Vai viņš tev patīk?"

Viņš, noteikti piekrizdams, pamāja ar galvu, tad pateica, ka Staļins palicis tikai dažas minūtes, tad oficiālā vizītē ieradies Molotovs un četros pēcpusdienā „trīs lielie" sanākuši uz pirmo kopsēdi. (Turp. sekos)

Sludinājumi

✝

Mūsu mīļā māte

JŪLA BLANKA

dzim. **JURAŽA,**

dz. 5. I. 1869. g. Alojā, mir. 29. XI. 1946. g.

Apglabāta Matīšos.

Skumst bērni dzimtenē un svešumā.

✝

1947. g. 22. marta Minchenē aizmiga Dieva mierā mūsu māsa

EMMA ANDERSONE

dzim. **ALKSNE,**

bij. Valkas kokrūpniecības „Alfrēds Andersons" īpašniece, dzim. 1901. g. 8. martā. Aizgājēja apglabāta Minchenē, Meža kapos, š. g. 28. martā.

Dziļās sērās:

māsa Vācijā, dēls Latvijā, vīrs Tālajos austrumos.

Kas ko zinātu par k. f. „Rīgas Konservi" meistaru **Leopoldu Johansonu,** 1944. g. bija Pozenē, lūdz ziņot **A. Šneideram:** (14a) Esslingen a/N, Stuttgarterstr. 16. 145

A/s „Augļu Eksports" meistaru **J. Kopīlovu** meklē **A. Šneiders:** (14a) Esslingen a/N, Stuttgarterstr. 16. 144

Alfrēds Ūdris no Rīgas, Artilērijas ielas, meklē **Teklu Šķeli** (Ūdris) no Barkavas pag. Aiztilnēm, kā arī radus un draugus no Jelgavas: (24) Lübeck, Mesenkaserne, Blk. 7—125. 143

Jāni Neiburgu no Svētes meklē **Sigrida Akermane:** Box 1155, East Hampton, Long Island, New York USA. 150

Par **Kārli Kazaku,** dzim. [illegible] pag., un **Kārli Ūdri** no Rīgas, kuri 1944. g. jūlijā atradās Dachavas-Allachas konc. nom., ziņas lūdz **M. Ozola:** (13a) Fischbach b. Nürnberg DP Centre. 142

L. Grīzes jkdze! Lūdzu uzdod [illegible] savu tagadējo adr. [illegible] M. [illegible] (13b) Mühldorf Inn, Seelig [illegible] feld 12. 143